

FORVALTINGSPLAN FOR HOVDEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE, VIDMYR NATURRESERVAT OG LISLEVATN NATURRESERVAT

Forvaltningsplan for verneområda Hovden landskapsvernområde, Vidmyr – og Lislevatn naturreservat i Bykle kommune

Ansvarleg utgjevar Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane (SVR)

Prosjektleiing

Utforming Tekst: / Kart: / Layout:

Oppdragsgjevar Miljødirektoratet

Tilgjengeleg www.svr.no / post@svr.no

Grafisk design

Trykk

Forord

Denne forvaltingsplanen er utarbeidd av Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane, og omfattar Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat. Bakgrunnen for planarbeidet var behovet for ein felles samordna forvaltingsplan for desse tre verneområda som ligg i nærleiken av kvarandre. Planen tek i hovudsak utgangspunkt i verneføreskriftene for dei tre verneområda og eksisterande forvaltingsplan for SVR, samt forvaltingspraksisen verneområdestyret har etablert sidan det vart konstituert 15. mars 2011.

Mykje av det daglege arbeidet med forvaltingsplanen blir lagt til prosjektmedarbeidar Jorunn Haugen, mens resten av forvaltingssekretariatet har fungert som styringsgruppe. Oppstartsmelding for planarbeidet vart sendt X. X 2016 og verneområdestyret godkjente utkastet til forvaltingsplan X. X 2016. Etter ei fagleg gjennomgang i Miljødirektoratet gav dei klarsignal til at planutkastet kunne sendast ut på høring X. X 2016. Våren 2016 vart det gjennomført opne informasjonsmøte i Bykle kommune.

Det kom inn til saman X skriftlege uttaler til høringsutkastet. Desse vart gjennomgått og utgjorde grunnlaget for det endelege planutkastet som vart godkjent av verneområdestyret X.X.2016. Forvaltingsplanen for Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat vart endeleg godkjent av Miljødirektoratet X.X.2016.

Målsettinga for denne forvaltingsplanen er at den skal vere eit praktisk hjelpemiddel i den daglege forvaltninga, og at den skal fungere som eit opplagsverk både for søkarar og forvaltninga. Den overordna målsettinga med forvaltingsplanen er å ta vare på verneverdiane, både gjennom å verne dei mot uønskte inngrep og gjennom å legge til rette for aktivitet som fremmer verneverdiane. Ein skal også take vare på verneverdiane som særleg er knyta til viktige myr- og våtmarksområder, eineståande naturlandskap og eit rikt plante- og dyreliv. Innanfor desse rammene skal forvaltingsplanen gje klare og pårekelege vilkår for gjennomføring av verksemd knytt til landbruk, kraftproduksjon, motorferdsel, friluftsliv, turisme og lokal næringsutvikling.

Forvaltingsplanen skal gi rammer for ei heilskapleg og pårekeleg forvaltning den kommande tiårs perioden (2016-2026). Gjennom å utarbeide klare reglar for forvaltingspraksis og sakshandsaming, håpar ein både å bidra til å dempe konflikhtar og å sikre at ein unngår tilfeldige avgjersler som kan skade verneverdiane.

For verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane

Styreleiar

Innhold

1	Innleiing	6
1.1	Verneføreskrifter, forvaltingsplan og forvaltingsstyresmakt	7
1.1.1	<i>Verneføreskrifter</i>	<i>7</i>
1.1.2	<i>Forvaltingsplan</i>	<i>8</i>
1.1.3	<i>Forvaltingsstyresmakt</i>	<i>8</i>
2	Kunnskapsstatus	10
2.1.1	<i>Naturtilhøve.....</i>	<i>10</i>
2.1.2	<i>Historisk bruk og kulturminne</i>	<i>14</i>
2.2	Hovden landskapsvernområde.....	15
2.2.1	<i>Områdebeskriving</i>	<i>15</i>
2.2.2	<i>Verneverdiar og trugsmål.....</i>	<i>16</i>
2.3	Vidmyr naturreservat	17
2.3.1	<i>Områdebeskriving</i>	<i>17</i>
2.3.2	<i>Verneverdiar og trugsmål.....</i>	<i>18</i>
2.4	Lislevatn naturreservat.....	19
2.4.1	<i>Områdebeskriving</i>	<i>19</i>
2.4.2	<i>Verneverdiar og trugsmål.....</i>	<i>20</i>
2.5	Overvaking og kartleggingsbehov	21
2.6	Forvaltingsmål og bevaringsmål.....	21
2.6.1	<i>Overordna forvaltingsmål</i>	<i>21</i>
2.6.2	<i>Bevaringsmål.....</i>	<i>22</i>
3	Forvaltning av Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat	23
3.1	Landbruk, kulturlandskap og kulturminner.....	23
3.1.1	<i>Noverande bruk og forvaltingspraksis.....</i>	<i>23</i>
3.1.2	<i>Forvaltingsmål.....</i>	<i>23</i>
3.1.3	<i>Retningslinjer for brukarinteresser.....</i>	<i>24</i>
3.2	Bygningar og installasjonar	26
3.2.1	<i>Noverande bruk og forvaltingspraksis.....</i>	<i>26</i>
3.2.2	<i>Forvaltingsmål.....</i>	<i>26</i>
3.2.3	<i>Retningslinjer for brukarinteresser.....</i>	<i>26</i>
3.3	Motorferdsel	28
3.3.1	<i>Noverande bruk og forvaltingspraksis.....</i>	<i>28</i>

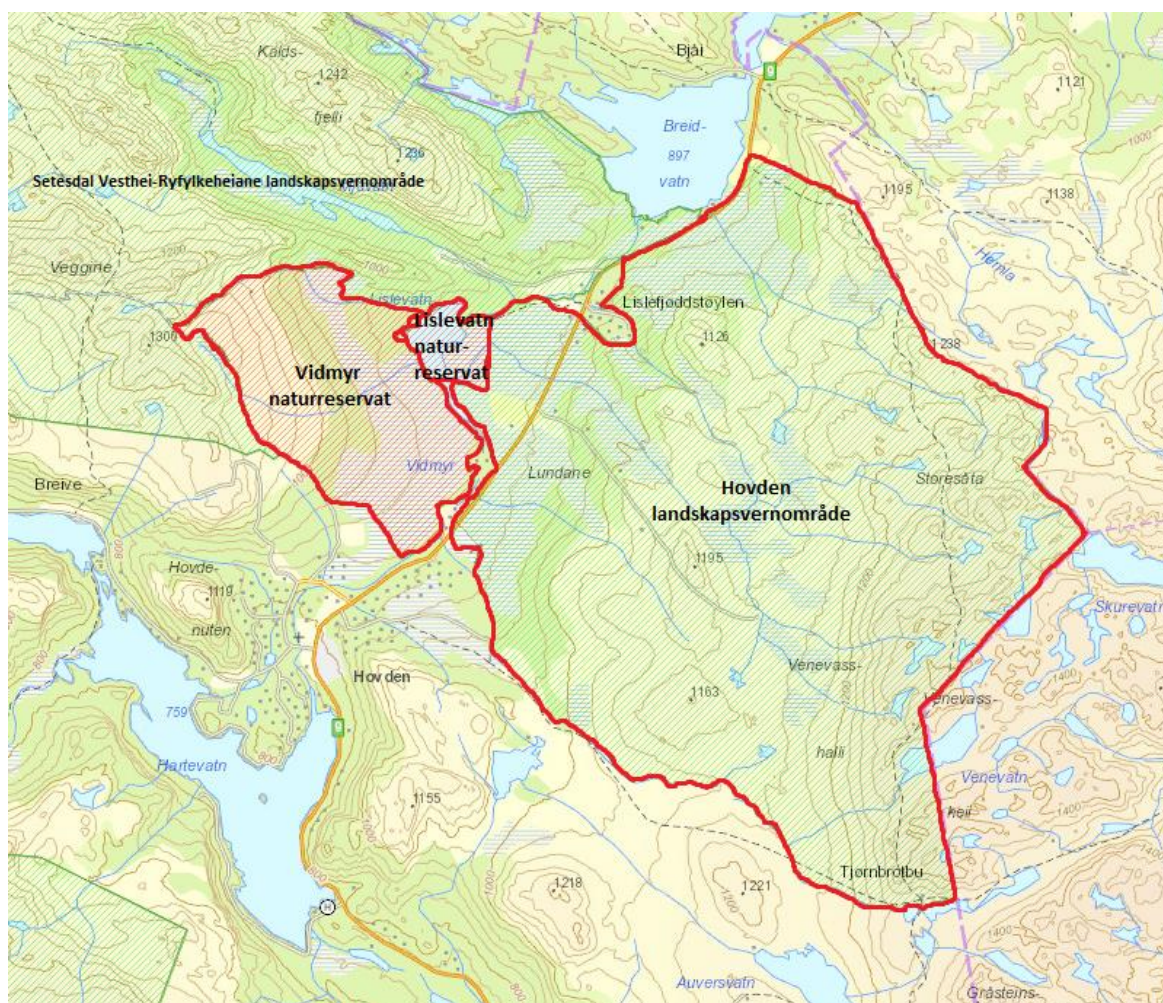
3.3.2	<i>Forvaltingsmål</i>	28
3.3.3	<i>Retningslinjer for brukarinteresser</i>	28
3.4	Jakt, fiske, ferdsel og turisme	31
3.4.1	<i>Noverande bruk</i>	31
3.4.2	<i>Forvaltingsmål</i>	32
3.4.3	<i>Retningslinjer for brukarinteresser</i>	32
3.5	Søknads- og sakshandsamingsrutinar	34
3.5.1	<i>Motorferdselsaker</i>	34
3.5.2	<i>Ferdsel og større arrangement</i>	37
3.5.3	<i>Byggesaker</i>	37
3.5.4	<i>Informasjon om vedtak fatta av verneområdestyret</i>	39
3.5.5	<i>Klagesaker</i>	39
4	Tilrettelegging, informasjon, skjøtsel og oppsyn	40
4.1	Tilrettelegging og informasjon	40
4.2	Skjøtsel	40
4.3	Oppsyn.....	40
5	Litteratur	42
6	Vedlegg	43

1 Innleiing

Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat ligg i Bykle kommune, på aust- og vestsida av Rv 9 nord for Hovden sentrum (figur 1; tabell 1).

Landskapsvernområde som vernetype er forklara som natur- eller kulturlandskap med stor økologisk og kulturellverdi, samt opplevingsverdi. Naturreservat er den strengaste form for områdevern etter naturmangfoldloven og inneheld trua, sjeldan eller sårbar natur. Vernet av dei tre områda på Hovden blei realisert i tidsromet 1982-1986. Dei viktigaste verneverdiane frå verneforskriftene er eineståande landskap, og viktige myr- og våtmarksområder.

I dag er det ein del aktivitet i områda. Eit nettverk av skiløyper og stiar, samt alpinbakke og jakt trekk mange folk ut i naturen, både lokale og «hyttefolk». Hovden er eit populært reisemål og Bykle kommune har om lag 2600 hytter/ferieleilegheiter, med størst tyngde nord for Berdalsbru. Dei tre verneområda er derfor viktige i samband med reiselivet, samtidig som ein skal ta vare på verneformåla. Føremålet med denne forvaltingsplanen er å gi en oversikteleg og heilskapleg ramme for forvaltninga av Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat. Forvaltningsplanen har også som føremål å fungere som ein guide for søkjarar innanfor verneområdet og for forvaltninga.

Figur 1: Kart over Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat.

Tabell 1: Eigedomstilhøve, areal, lokalisering og vernetidspunkt for dei tre verneområda.

Verneområde	Verna	Kommune	Ant gnr./bnr.	Areal (km ²)
Hovden landskapsvernområde	1986	Bykle	12	59
Vidmyr naturreservat	1986	Bykle	4	9,7
Lislevatn naturreservat	1982	Bykle	5	1,1

Verneområda vart oppretta i medhald av lov om naturvern (naturvernlova) frå 19. juni 1970, men denne blei oppheva då lov om Forvaltning av naturens mangfald (naturmangfaldlova) frå 19. juni 2009 blei vedteken. Verneforskriftene som vart oppretta etter naturvernlova gjeld framleis, og dei skal forvaltast i tråd med intensjonen på vernetidspunktet. Føresegnene i naturmangfaldlova vil likevel supplere og utfylle eldre verneforskrifter. Vern av eit areal som landskapsvernområde er heimla i naturmangfaldlova §36, der det heiter at:

«Som landskapsvernområde kan vernes natur- eller kulturlandskap av økologisk, kulturell eller opplevelsesmessig verdi, eller som er identitetsskapende. Til landskapet regnes også kulturminner som bidrar til landskapets egenart. I et landskapsvernområde må det ikke settes i verk tiltak som alene eller sammen med andre tiltak kan endre det vernede landskapets særpreg eller karakter vesentlig...»

Vern av eit areal som naturreservat er heimla i naturmangfaldlova §37, der det står at:

«Som naturreservat kan vernes områder som a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, b) representerer en bestemt type natur, c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, d) utgjør en spesiell geologisk forekomst, eller e) har særskilt naturvitenskapelig verdi...»

«I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet...»

1.1 Verneforskrifter, forvaltingsplan og forvaltingsstyresmakt

1.1.1 Verneforskrifter

Eit verneområde etter naturmangfaldlova blir oppretta ved at det ved kongeleg resolusjon blir vedteke grenser og verneforskrift for eit avgrensa område. Verneforskriftene er bygd opp etter ein standard mal, men med lokale tilpassingar.

Nyare verneforskrifter er bygd opp slik at det først er eit generelt forbod mot alle inngrep og tiltak som kan skade eller redusere verneverdiane innafor eit område. Deretter kjem generelle unntak frå forbodet, og egne føresegner som seier kva det kan søkast om dispensasjon til. Vidare er verneforskrifta delt inn i kapittel om landskap, planteliv, dyreliv, bygningar, ferdsel og motorferdsel. I tillegg er det generelle kapittel om forvaltning, skjøtsel, oppsyn og vidare.

Grunneigarane har framleis eigedomsretten og vernet endrar ikkje grunneigar sine rettar som følgjer av anna lovverk, så framt det ikkje er særskilt regulert i verneforskriftene. Grunneigar har til dømes framleis rett til å nekta motorferdsel eller andre tiltak på sin eigedom.

I verneområda gjeld ulike lovverk ved sidan av kvarandre. Verneforskriftene etter naturmangfaldlova går normalt føre anna lovverk. Tiltak som er heimla i til dømes plan- og bygningslova, fjellova, allmeningslova, friluftsløva, viltlova, lakse- og innlandsfiskeløva, friluftsløva og vidare må i tillegg vere heimla i verneforskrifta eller vedtak fatta med heimel i verneforskrifta. Spesielt for landskapsvernområde gjeld at eldre reguleringsplanar godkjent etter plan- og bygningslova § 27-2 gjeld framfor verneforskrifta, men reguleringsplanar vedtatt etter 1.juni 2009 må vike for naturmangfaldlova.

Verneforskriftene for dei tre verneområda på Hovden er frå 1980-talet og er relativt lite detaljerte. Verneforskriftene regulerer ikkje alle tilhøve, som til dømes motorferdsel, i like stor grad som nyare verneforskrifter.

1.1.2 Forvaltingsplan

Føremålet med denne forvaltingsplanen er å gi ein oversikteleg og heilskapleg ramme for forvaltninga av Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat. Ein prøver å ta vare på verneverdiane gjennom å utvikle ein forvaltningspraksis som skal hindre uønskte inngrep og som kan føre til ein aktivitet som vil fremje verneverdiane i området. Forvaltningsplanen har også som føremål å fungere som ein guide for søkjarar innanfor verneområdet og for forvaltninga.

1.1.3 Forvaltingsstyresmakt

Forvaltingsansvaret for Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat vart hausten 2015 overført frå Fylkesmannen i Aust- Agder til verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane. Alle tre verneområda ligg i Bykle kommune og grensar til Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiane landskapsvernområde. Verneområdestyret har forvaltningsmynde for til saman 17 verneområder, derav 7 er landskapsvernområde, 2 er biotopvernområde og 8 er naturreservat. Verneområdestyret vart første gong konstituert 15.mars 2011, og har sitt mynde forankra i den nye forvaltingsmodellen for nasjonalparkar og store verneområde som vart vedtatt av Miljøverndepartementet i 2009.

Verneområdestyret har normalt møte fire gonger i året, og eitt av dei skal haldast saman med fagleg, rådgjevande utval. Verneområdestyret handsamar i hovudsak saker som omfattar større inngrep, eller saker av prinsipiell karakter. Verneområdestyret har oppnemnt eit arbeidsutval med fem medlemmer. Dette utvalet har styreleiar, nestleiar og tre andre styrerepresentantar.

Verneområdestyret har delegert til arbeidsutvalet å handsame saker der tiltaka er heimla i verneforskrifter og forvaltingsplanar. Arbeidsutvalet har normalt møte ein gong kvar månad.

Verneområdestyret har også ein administrasjon, eller eit forvaltingssekretariat, samansett av tre verneområdeforvaltarar. Dei viktigaste oppgåvene til verneområdeforvaltarane er å førebu saker for styret og arbeidsutvalet. Verneområdeforvaltarane har dessutan fått delegert mynde til å fatte vedtak i ordinære saker innanfor tema som ferdsel og motorferdsel. Det er stasjonert verneområdeforvaltarar i kvart fylke, ein i Valle i Aust-Agder, ein i Sirdal i Vest-Agder og ein i Suldal i Rogaland. Forvaltingsknutepunktet ligg i Valle, og fylkesmannen i Aust- og Vest - Agder er koordinerande fylkesmann. Dei tre verneområdeforvaltarane er formelt tilsette hos kvar sin

fylkesmann, men verneområdestyret har instruksjonsmynde, og avgjer kva for arbeidsoppgåver som skal gjennomførast.

Fordi forvaltinga av verneområda krev samhandling mellom mange aktørar, har verneområdestyret oppnemnt eit fagleg, rådgjevande utval. Det rådgjevande utvalet er samansett av representantar for dei ymse interessene i området, som bl.a. grunneigarar, offentlege organ, som det særleg vedkjem (fjellstyre, villreinnemnd), kraftprodusentar, reiseliv og friviljuge organisasjonar.

For å sikre at forvaltinga av verneområda blir godt integrert i den kommunale forvaltinga, har verneområdestyret oppnemnt eit administrativt kontaktutval, med representantar frå administrativt nivå i dei ulike kommunane og fylkeskommunane. Administrativt kontaktutval har møte ei eller to gonger i året, og drøftar aktuelle saker og samarbeidsrutinar. Medlemer i administrativt kontaktutval er dessutan forvaltingssekretariatet sine kontaktpersonar ute i kommunane og fylkeskommunane.

2 Kunnskapsstatus

I dette delkapittelet vart det nemnt ulike verneverdiar for verneområda, som naturtilhøve og historisk bruk. Omtala vil også innehalde ei kort beskriving av sjølve område og dagens bruk, samt ei vurdering av dei viktigaste verneverdiane og eventuelle trugsmål mot desse. Forvaltnings- og bevaringsmål avsluttar delkapittelet.

2.1.1 Naturtilhøve

Berggrunn og kvartærgeologi

Berggrunnen rundt Lislevatn og Vidmyr er samansett av omdanna vulkanske og sedimentære bergartar (metarhyolitt, kvartsporfyrr og metasandstein). Dei er såkalla sure bergartar, rike på kvarts og feltspat. Dei vart danna i grunnfjellstida for over 1000 millionar år sidan. Nord og vest i Vidmyr naturreservat, langs Skykkjebekken, er det lag i berggrunnen med meir næringsrik metabasalt.

I Hovden landskapsvernområde er dei høgste fjella, som til dømes Venevassheii (1214 moh.), danna av grovkorna granitt. Ved Bukkenuten (1184 moh.) og den karakteristiske Galten (1145 moh.) er det gangbergartar av granitt og pegmatitt. Førekost av konglomerat og omdanna sandstein fortel oss at store delar av viddeområdet (Galteflotti - Breidvatn) er tidlegare sediment.

Områda rundt Lislevatn er flate og viddeprega og høyrer til ei gamal utjamna viddeoverflate som har sitt opphav i tertiærtida – før istidene. Lislevatn ligg på 852 moh. I Hovden landskapsvernområde finn ein eit av dei få områda i Aust-Agder med karakteristisk viddepreg. Aust for Galteflotti ligg Venevasshallet, ein markert brattkant mot dei høgare fjella i aust som når heilt opp i 1450 m høgde. Vidmyr naturreservat ligg i ein austskråning av fjellpartiet Stemtjønnutane – Storenos, og strekkjer seg ned til Otra og Lislevatn. Høgda over havet er frå 850 til 1200 meter over havet. Områda langs vassdraget i dalbotnen er relativt flate, men elles stig terrenget i reservatet jamt oppover mot fjellområda vestafor.

Området er generelt dominert av botnmorene med store areal med myrdanning (torv) i overflata med mellom anna velutvikla strengmyrer og bakkemyrer. I nordaust av Lislevatn dannar Otra eit elvedelta av sand og grus. Einskilde stader, mellom anna i Hovden landskapsvernområde, finst karakteristiske avsetjingar og landskapsformer danna under isavsmeltinga. Her kan ein finne haugar og ryggar av morene, såkalla «dødislandskap» (søraust for Hyttenuten) som fortel om rørslene til isen under siste istid. Sand- og grusryggar danna av smeltevatn i tunnelar under isen finst og i dette området. Næringsinnhaldet i jordsmonnet varierer frå fattig til ekstremt rikt. På tørr mark vert det vanlegvis danna jernpodsolprofil. Belta med rikare vegetasjon heng saman med fordelinga av næringsrike bergartar i området. Vidmyr og myrområda nordaustover er av dei største samanhengande areala med myr i regionen. Dei velutvikla myrkompleksa har strengmyrer, låge vollar av torv som demmer opp myra og bakkemyrer med rik mose og grasvegetasjon.

Planteliv

Hovden har eit typisk innlandsklima med kalde vintrar og varme somrar. Hovden skil seg floristisk ut på grunn av møtet mellom artar frå ei rekkje plantegeografiske element.

I Hovden landskapsvernområde varierer vegetasjonen frå rike bjørkeskogar og myrer til rabbar og heier ettersom høgda aukar. Langsmed bekkane er det rike næringstilhøve i jordsmonnet. Søterot, Bykles kommuneblom, finn ein mykje av i dette området. I 2012 blei det gjennomført ein kartlegging av vegetasjonen i Vidmyr naturreservat (Aune & Svalheim 2012). Ein indikatorart på ekstremrikmyr, Brudespore (*Gymnadenia conopsea*), blei funnen under kartlegginga (figur 2). Andre indikatorartar som Svarttopp (*Bartsia alpina*), Skavgras (*Equisetum hyemale*), Gulstarr (*Carex flava*) og Jåblom (*Parnassia palustris*) blei registrera og reknast med som rikmyrsartar (figur 2 og 3). På heiene finst fattigare vegetasjonstypar med låge buskar av einer og vier, og på rabbane er det lågtkrypande buskar. Ein registrering på hvitkurle (*Pseudorchis albida*) i Lislevatn naturreservat er å finne i artsdatabanken. Orkideen vert i dag kategorisera som nært trua, men med tanke på kor lenge sidan observasjonen blei funne sted (1933), er det nødvendig med oppdatert informasjon om denne plantearten fortsatt finnast i området.

Av omsyn til dei urørde og rike til ekstremrike myrene, har Vidmyr internasjonal verneverdi. Delar av myra har vorte nytta til myrslått som var med å gi ein særmerkt vegetasjon. Vegetasjonen rundt Lislevatn er prega av fattig næringsinnhald i jordsmonnet. Det er middels rik til fattig sumpskog i store delar av reservatet. Eit tilsig av meir næringsrikt vatn frå nordvest gjer at vatnet har høg pH (lite surt). Busksjiktet av bjørk og vierartar gir godt skjul for fuglane. Tjern-, sump- og myrvegetasjonen på austsida av reservatet gir eit stort mangfald av naturtypar. Vassvegetasjonen er dominert av elvesnelle.

Figur 2: Frå venstre, brudespore (*Gymnadenia conopsea*) og svarttopp (*Bartsia alpina*). Foto: Aune, S. & Svalheim, E. 2012. Bioforsk Rapport vol. 7 nr. 138.

Figur 3: Frå venstre, jåblom (*Parnassia palustris*) og gulstarr (*Carex flava*). Foto: Aune, S. & Svallheim, E. 2012. Bioforsk Rapport vol. 7 nr. 138.

Dyreliv

I Hovden landskapsvernområde finst det stadeigen aure, og det er sett ut aure i einskilde vatn. I Lislevatn finst to fiskeartar: stadeigen aure (opphavleg stamme) og ørekyte som uheldigvis vart introdusert rundt 1980.

I Hovden landskapsvernområde finn ein den einaste førekomsten av fjelljo i Agder. Dette er samstundes den sørlegaste lokaliteten ein finn arten på i Noreg. Lappsporv er ein annan art som er å finne i dette området og som ikkje er så vanleg å sjå i Aust-Agder.

Lislevatn naturreservat skil seg merkbart ut og er eit unikt fugleområde for Agder. Her kan ein mellom anna få sjå enkeltbekkasin (*Gallinago gallinago*), heipiplerke (*Anthus pratensis*), blåstrupe (*Luscinia svecica*), lauvsongar (*Phylloscopus trochilus*) og sivsporv (*Emberiza schoeniclus*) (figur 4; tabell 2). Storlommen (*Gavia arctica*) opptre årleg i Lislevatn. Myrsnipe (*Calidris alpina*) og symjesnipe (*Phalaropus lobatus*) er begge fåtalege hekkefuglar. Svartand (*Melanitta nigra*), småspove (*Numenius phaeopus*), gluttsnipe (*Tringa nebularia*) og grønstilk (*Tringa glareola*) vert stadig observert, særleg i trekktida, medan sjeldsynte fuglar som myrhauk (*Circus cyaneus*), trane (*Grus grus*), fjellmyrløpar (*Calidris falcinellus*), brushane (*Calidris pugnax*), sotsnipe (*Tringa erythropus*) og viersporv (*Emberiza rustica*) er observert ein sjeldan gong. År om anna hekkar tårnfalk (*Falco tinnunculus*), dvergfalk (*Falco columbarius*) og jordugle (*Asio flammeus*) i reservatet. Stundom er det og mogleg å sjå fjellvåk (*Buteo lagopus*) og kongeørn (*Aquila chrysaetos*) jakte i verneområda. I tillegg kan den sjeldne dobbeltbekkasinen (*Gallinago media*) halde til innanfor dei verna områda. Fuglelivet i dei tre verneområda er ikkje kartlagt systematisk. Ein veit ikkje korleis myrslått i Vidmyr naturreservat har påverka arts samansetnaden eller tettleiken historisk sett (Fylkesmannen i Aust-Agder 2012).

Figur 4: Frå venstre, enkeltbekkasin (*Gallinago gallinago*) og heipiplerke (*Anthus pratensis*). Foto: miljolare.no

Av dei store pattedyra er villrein stadig å sjå i alle dei tre verneområda. Til tider kan det samle seg store flokkar på fleire hundre dyr i Hovden landskapsvernområde. Villreinen i området tilhøyrar den sørlegaste stamma i Europa. Rådyr finst og i alle dei tre verneområda om sommaren, og yngling er påvist. Elg finst til tider, særleg om sommaren i Lislevatn naturreservat, medan minken her har fast tilhald gjennom heile året. Ingen av dei store rovdyra har lenger fast tilhald i området, men streifande individ av jerv og gaupe opptrer regelmessig i Bykleheiane. Ulike artar flaggermus, hare, bever, røyskatt og snømus opptrer i alle tre verneområda. Lemen og andre smågnagarar er kjende for sine sykliske «bestandssvingingar», og opptrer til tider i hopetal i verneområda. Ein må og rekne med at artar som markmus, fjellrotte og raudrev held til eller kan treffast på i området.

Tabell 2: Fuglar i verneområda som er oppført på den nasjonale raudliste 2015 (artsdatabanken.no).

Norsk namn	Latinsk namn	Status	Hovden landskapsvernområde	Vidmyr naturreservat	Lislevatn naturreservat
Bergirisk	<i>Carduelis flavirostris</i>	NT	X	X	
Blåstrupe	<i>Luscinia svecica</i>	NT	X	X	X
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>	EN	X		X
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago media</i>	NT	X	X	
Fiskemåke	<i>Larus canus</i>	NT	X	X	X
Fiskeørn	<i>Pandion haliaetus</i>	NT			X
Fjellrype	<i>Lagopus muta</i>	NT	X		
Gauk	<i>Cuculus canorus</i>	NT	X	X	X
Gulsporv	<i>Emberiza citrinella</i>	NT	X		
Hønehauk	<i>Accipiter gentilis</i>	NT	X		
Jaktfalk	<i>Falco rusticolus</i>	NT	X		
Knekkand	<i>Anas querquedula</i>	EN			
Lappspurv	<i>Calcarius lapponicus</i>	VU	X	X	
Lirype	<i>Lagopus lagopus</i>	NT	X	X	X
Myrhauk	<i>Circus cyaneus</i>	EN	X		X
Sandsvale	<i>Riparia riparia</i>	NT	X		
Sanglerke	<i>Alauda arvensis</i>	VU	X	X	
Sivhauk	<i>Circus aeruginosus</i>	VU			X
Sivsporv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	NT	X	X	X
Storspove	<i>Numenius arquata</i>	VU	X		
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	NT	X		
Svartand	<i>Melanitta nigra</i>	NT	X		X
Taksvale	<i>Delichon urbicum</i>	NT	X		X
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>	NT	X		
Vaktel	<i>Coturnix coturnix</i>	NT	X		
Vipe	<i>Vanellus vanellus</i>	EN	X	X	X

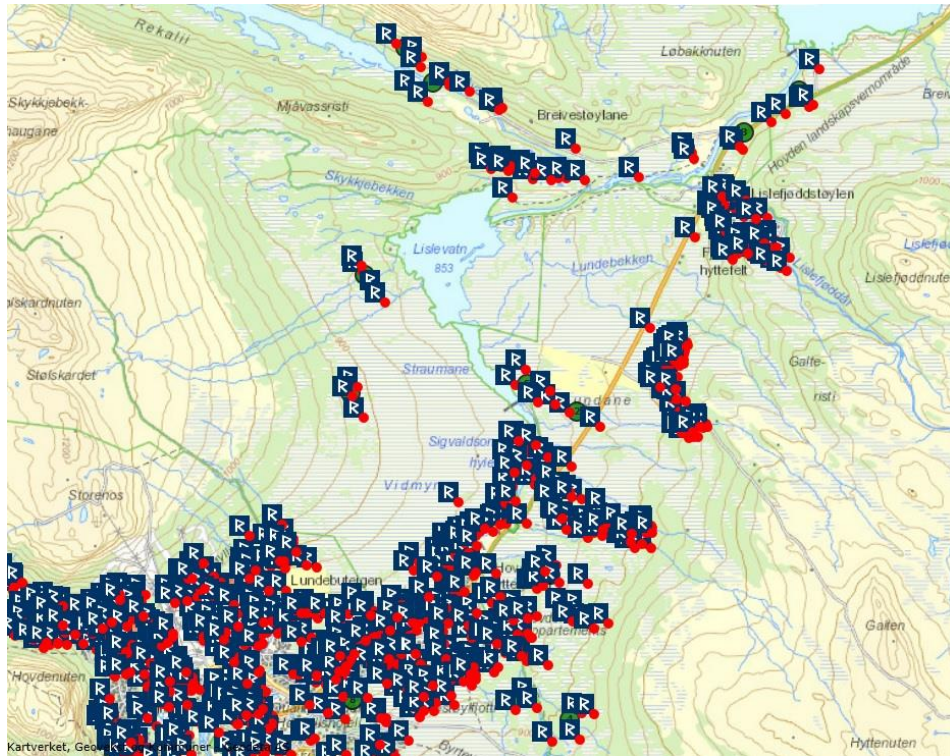
2.1.2 Historisk bruk og kulturminne

Det finst spor som tyder på at Ryfylke- og Setesdalsheiane vart tatt i bruk av menneske for om lag 7000 år sidan. Det var nok fyrst og fremst reinen som fekk folk til å trekkje frå låglandet og opp i høgfjellet. Det er spor etter buplassar nokre stader inne på heia med restar av skraper, knivar og bor av flint, kvarts og bergkrystall. Jakt og fangst har alltid vore viktig for menneska i Bykle. Sjølv om reinjakta nok har vore den viktigaste med tanke på mat, så har og jakt, og særleg fangst, på rype vore viktig. Det var særleg jegerar frå inn- og utland som jakta med gevær. Bygdefolket fangsta stort sett med snare, og dreiv med dette som ei viktig næring til opp mot 1950-åra. Den dag i dag vert det jakta og fanga i alle tre verneområda etter gjeldande føresegner.

Tamreindriffta i Bykle hald på frå 1820 til 1978, med kortare opphald. I starten vart driffta styrt av samar som kom frå Helgeland og Jämtland og Västerbotten i Sverige. Nokre få år etter hundreårskiftet tok bygdefolket sjølv over driffta, men med hjelp av samar i heile reindrifftstida. I Hovden landskapsvernområde finst det framleis spor etter denne driffta. Mellom anna ligg det to hytter som opphavleg vart nytta under tamreindriffta. Desse to er hytta ved Auversvatn og Hemlehytta. I 1979 fekk reinen i Austheia status som villrein. Reinen i Aust-Agder er dermed delt inn i to stammar: stamma i Setesdal-Ryfylke villreinområde (vesthei-) og Setesdal Austhei villreinområde. Austheia har likevel viktige vinterbeiteområde for dyr både vest- og austheia, og like nord for Hovden er det stor trekk av rein aust-vest. Det har i fleire år vore så mykje samanblanding av dyr frå Vestheia og Austheia at det no er planar om å slå saman dei to villreinområda.

Myrslått vart drive på dei fleste større myrene i området som ikkje var for langt unna støylane. På Vidmyr vart det neppe slått etter krigen, men på Lundane ved Lislevatn vart det slått heilt fram til overgangen mellom 1950- og 1960-talet. Sjølve slåttan vart utført med handkraft, og det var helst «stuttorv» som vart nytta då det var mykje stein og kvist på utmarksslåttane. Slåttan tok til rundt midten av juli og holdt på ut måneden. Høyet blei samla anten i høybuer eller sett i stakk og blei lagra her til vinteren kom (Fylkesmannen i Aust-Agder 2006).

Frå vikingtida og fram til midten av mellomalderen var det ein stor jernindustri på Hovden og var eit av dei viktigaste jernproduksjonsområda i Sør-Noreg. Denne bruken av området har ført til at det i dag er mange kulturminner i området, som kolgroper og jernvinneanlegg (figur 5). I Hovden landskapsvernområde finn ein automatisk freda kulturminner, derav ca. 50 av desse er kolgroper og 15 er jernvinneanlegg. I Vidmyr naturreservat finn ein også 55 kolgroper og 8 jernvinneanlegg. Jernindustrien førte og til at mykje ved blei hoggen ned og dette har nok hatt påverknad på korleis landskapet ser ut i dag (Bjåen 2009). Det er også ein del kolframstillingsanlegg som er automatisk freda. Til saman finner ein ca. 130 automatisk freda kulturminner i Hovden landskapsvernområde og ca. 145 i Vidmyr naturreservat.

Figur 5: Kart over kulturminner i Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat (Askeladden).

2.2 Hovden landskapsvernområde

Hovden landskapsvernområde ligg i Bykle kommune og dekker eit privat areal på 59 km². Verneområdet blei fastsatt ved kongeleg resolusjon av 5. september 1986 i medhald av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63 § 5, jfr. § 6 og §§ 21, 22 og 23. Verneføremålet er «å ta vare på eit vakkert naturlandskap som er eineståande i sitt slag i fylket. I verneområdet finn ein store, samanhengande myrområde, som til saman inneheld eit vidt spekter av myrtypar, og ein finn særmerkte spor frå siste istid som til dømes terrassar, daudisgroper og morenar. Både myrene og lausavsetningane er av stort verd for undervisning og forskning»¹. Denne verneforskrifta kan skilje seg noko frå dei to andre verneområda ved at ein har sterkare vektlegging på verdiar som er knytt til landskapet. Myr- og våtmarksområder ein viktig del av verneforskriftene i alle dei tre verneområda.

2.2.1 Områdebeskriving

Hovden landskapsvernområde ligg aust for Rv 9 og grensar til Lislevatn naturreservat og Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiane landskapsverneområde i vest. Ein del av verneområdet i vest inkluderer sjølve Rv 9. Mesteparten av den austlege delen av verneområdet ligg langs fylkesgrensa mellom Aust-Agder og Telemark (Vinje og Tokke kommune). Verneområdet omfattar til saman heile eller delar av 12 gards- og bruksnummer.

¹ Endra med forskrift 5 aug 2014 nr. 1070.

Landskap og inngrep

I Naturtyper i Norge (NiN) tilhøyrar Hovden landskapsvernområde hovudtypen Ås- og fjelltopplandskap. Områda under tregrensa tilhøyrar undergruppa Småkupert åslandskap, mens område over tregrensa tilhøyrar Småkupert høgfjellslandskap.

Verneområdet er eit få område i Aust-Agder som har eit karakteristisk viddepreg. Aust for Galteflotti ligg Venevasshallet, ein markert brattkant mot dei høgare fjella i aust som når heilt opp i 1450 moh. (Fylkesmannen i Aust-Agder 2006).

Det er nokre inngrep i verneområdet. Ein veg gjeng frå Rv 9 ved Lundane og austover inn i Hovden landskapsvernområde til Galten. Langs denne vegen er det 7 hytter. Det er også 6 hytter nordover langs Rv 9 til verne- og fylkesgrensa, i tillegg til Tjørnbrotbu turisthytte som ligg sør-aust i verneområdet, nær grensa til Tokke kommune. Fjellbu hyttegrend har fått verneområdegrensa trekt rundt og utanfor.

Bruken av Hovden landskapsvernområde i dag

Det er ein del bruk og arrangement i verneområde. Det blir preparera fire skiløyper i området (Auversvatn, Galten, Lundane og Lislefjodd skiløype) kvar vintersesong og under arrangement som Hovden Tour og Vintergolf Hovden blir det preparert opp midlertidige løyper. Bruken av løypa blir regulert av omsyna til villreinen. Noko som er nytt for vinteren 2015/2016 er bygging av snøigloar ved skiløypa til Auversvatn. Bygginga av desse blei satt i gong i januar og skal være tilgjengeleg i helgane og feriane fram til påske. Tilbodet har vore populært, både blant hyttefolk og lokale, og blir truleg bygga opp att neste sesong. Det blir gjennomført rypetaksering på hausten og fuglehundkurs på sommaren. Det er jaktprøver for fuglehund om hausten og vinteren i alle dei tre verneområda.

Om sommaren er det ein del turgåarar som ferdes til Galten. Dette er eit populært utkikspunkt på Hovden kor ein kan sjå heile verneområdet. Eit nytt informasjonskilt for Hovden landskapsvernområde som kjem i 2016 skal ha informasjon om kvifor området er verna, kulturminner i området og historisk bruk (særleg tamreindrifta). Det er eit ønske i frå grunneigarar at ein informerer turister med skilt under jakttesongen om at ein skal ta omsyn og hindre unødige forstyrringar. Det blir drive små- og storviltjakt i verneområdet. Dette skaper menneskelig ferdsel, samt motorferdsel i enkelte tilfeller ved henting av elgslakt.

Det er såpass få hytter i området og i tillegg ligg dei svært nær veg at det ikkje blir brukt snøscooter for å transportere materiale til hytta. Unntaket er Tjørnbrotbu, DNT si hytte. Her blir det blir frakta opp mat og anna nødvendigheiter. Fylkesmannen har godkjent og gitt løyve til preparering av skiløyper til Hovdentour og vintergolf. Løypeplanen er utarbeida av Bykle kommune.

Ein finn reguleringsanlegg og anna tiltak tilhøyrande vasskraft i Hovden landskapsvernområde. Grunnvassmålingar blir utført ved Galten og vegen opp dit kan brukast i denne samanheng.

2.2.2 Verneverdiar og trugsmål

Ein kan seie at verneverdiane i Hovden landskapsvernområde er særleg knytte til to tilhøve. Det eine er det unike høgfjellslandskapet ein finn i store delar av landskapsvernområdet, mens det andre er knyta til viktige myrområde.

Det er ikkje mogleg å identifisere store trugsmål mot verneverdiane som er knytt til landskapet. Viss det skulle bli ein aukande ferdsel i området, så kan det ha ein forstyrrande effekt på dyrelivet, som til dømes villreinen. Villreinen har heilårsbeite og trekkområde i Hovden landskapsvernområde. Omfattande nydyrking og kan ha ein negativ innverknad på verneverdiane. Grunneigerar har vurdert nydyrking innanfor Hovden landskapsvernområde.

Sjølv om verneverdiane bundne til landskapet er godt kjende, er det lite vitskapeleg dokumentasjon. Det er ikkje gjennomført systematiske registreringar av landskapstypar i Hovden landskapsvernområde, og det er heller ikkje gjennomført verdivurderingar av dei viktigaste lokalitetane. Det er registrert ei rekke automatisk freda kulturminne i verneområda. Mesteparten av desse er kulturminne frå tidlegare kullgroper og jern- og kullutvinningsanlegg. Truslar mot desse kan være nydyrking og nye landbruksveger.

2.3 Vidmyr naturreservat

Vidmyr naturreservat ligg i Bykle kommune og har eit areal på 9,7 km². I medhald av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63 § 8, jfr. § 10 og §§ 21, 22 og 23, blei Vidmyr naturreservat freda ved kgl.res. av 5. september 1986. Føremålet med Vidmyr naturreservat er «å ta vare på eit stort, representativt myrområde med godt utvikla bakke- og strengmyrer som har ein rik flora med eit stort innslag av arter som er plantegeografisk interessante». Vidmyr naturreservat er i denne forvaltningsplanen det verneområdet som har mest informasjon og kartlegging tilknytt til seg. Fylkesmannen i Aust-Agder har gjeve ut ein skjøtselsplan, i tillegg har Bioforsk publiserte ein rapport som omhandla kartlegging av vegetasjonen i området og prioritering av områder for skjøtsel. Skjøtselsplanen og kartleggingsrapporten fokuserer på gamle slåtte- og beitemyrer der skjøtsel av slike områder er viktig for å bevare mange av dei særegne plantearter som ein finn i området.

2.3.1 Områdebeskriving

Vidmyr naturreservat ligg på vestsida av Rv 9, nord for Hovden i Bykle kommune og inkluderer fire gards- og bruksnummer. Verneområdet grensar til Lislevatn naturreservat i nord-aust. I vest og nord grensar området også til Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiane landskapsverneområde.

Landskap og inngrep

I følgje Naturtyper i Norge (NiN) tilhøyrar Vidmyr naturreservat hovudtypen Slettelendskap og undergruppa Skog- og forfjellvidde.

Vidmyr naturreservat ligg i ein austskråning av fjellpartiet Stemtjønnutane – Storenos, og strekkjer seg ned til Otra og Lislevatn. Høgda over havet er frå 850 til 1200 moh. Områda langs vassdraget i dalbotnen er relativt flate, men elles stig terrenget i reservatet jamt oppover mot fjellområda vestafor (Fylkesmannen i Aust-Agder 2006). Saman med myrområda lenger nordaust i Hovden landskapsvernområde er Vidmyr del av dei største samanhengande areala med myr i regionen (Fylkesmannen i Aust-Agder 2012).

Sør for naturreservatet ligg Lundebuteigen, eit grøfta jordstykke som er fulldyrka. Dette området blei teke unna vernet på grunn av jordbruksinteresser. Nokre av dei rikaste myrområda på heile Hovden ligg rundt Lundebuteigen (Fylkesmannen i Aust-Agder 2012).

Bruken av Vidmyr naturreservat i dag

Vidmyr naturreservat grensar til DNT Sør sin sti/veg mellom Hovden fjellstove og Sloaros. Her er det mykje ferdsel i barmarkssesongen. Innanfor vernegrensene er det berre nokre mindre brukte stiar frå folk og sau på beite. Nord i reservatet kan det i tillegg være ferdsel frå folk som fiskar i Lislevatn, men denne aktiviteten er redusert dei siste åra. Om vinteren blir det preparert ei skiløype søraust på Vidmyr og langs Otra. Deler av Storenos 1 (Stemtjønnuten) og Nos løypenett ligg òg innanfor verneområdet i sørvest/vest. Denne bruken er tillate gjennom verneforskrifta (punkt V.6). Bruken av løypa blir regulert av omsyna til villreinen.

I 2014 blei det satt i gong skjøtsel på Vidmyr. Fem mål blei slege med to-hjuls traktor og fem nye mål blei slege i 2015. I 2016 skal desse ti måla bli slege igjen. I dag gjeng det nokre sauer på beite i området, men beitetettleiken er ikkje stor. Grunneigarane jaktar elg og rein i området, i tillegg til rype.

2.3.2 Verneverdiar og trugsmål

Verneverdiane i Vidmyr naturreservat er knytt til viktige myrområde som har ein rik flora med fleire indikatorartar. Dei fleste jordvassmyrane i Noreg har i tidlegare tider blitt utnytta til slått i større eller mindre grad. Med moderne driftsmetodar forsvann denne praksisen gradvis og eksisterte berre nokon få stader fram til 1950- og 60-talet. Attgroinga av slåttemyr og mangel på tradisjonell hevd fører til redusert artsmangfald og endring av naturtypen. Slåttemyrar er også utsett for drenering, dyrking, gjødsling, inngrep og utbygging. Barmarkskjøring som aukar tråkk, i tillegg til høgt beitepress kan skade førekomstane av slåttemyr. Likevel, det er attgroing og mangel på hevd som er den største trusselfaktoren innanfor Vidmyr naturreservat (Fylkesmannen i Aust-Agder 2012). Ein finn to naturtypar som står på den nasjonale raudlista for naturtypar frå 2011 på Vidmyr; Slåttemyrflater som er satt som trua (EN) og Open myrflate som er nært trua (NT).

Slåttemyr er ein av seks naturtypar i forskrift om utvalde naturtypar etter naturmangfaldlova (§ 52), fastsett ved kongeleg resolusjon av 12. mai 2011 og 7. mai 2015. Forskrifta har som føremål å ta vare på mangfaldet av naturtypar i deira naturlige utbreiingsområde. Ordninga med utvalde naturtypar skal gjere det enklare for kommunar, grunneigarar og rettshavarar, ved at staten samordnar sin prioritering av natur utanfor verneområde. Slåttemyr er omfatta av nasjonal handlingsplan for slåttemark, som DN koordinerer (Fylkesmannen i Aust-Agder 2012).

Det er mogleg at deler av Vidmyr naturreservat blir eit referanseområde for kulturminne.

Figur 6: Biletet er teke frå Vidmyr og nord mot Lislevatn naturreservat.

2.4 Lislevatn naturreservat

Lislevatn naturreservat ligg i Bykle kommune og har eit areal på 1,1 km², derav ca. 0,57 km² er vannareal. 7. mai 1982 vart Lislevatn naturreservat freda ved Kronprinsregentens res. i medhald av lov om naturvern av 19. juni 1970 nr. 63 § 8, jfr. § 10 og §§ 21, 22 og 23 med eit føremål om «å bevare eit viktig våtmarksområde med tilhøyrande plantesamfunn, fugleliv og anna dyreliv som naturleg er knytt til området».

2.4.1 Områdebeskriving

Lislevatn naturreservat ligg på vestsida av Rv 9, nord for Hovden. Området grensar til Hovden landskapsvernområde i aust og Vidmyr naturreservat i vest, i tillegg til Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiane landskapsvernområde i nord.

Landskap og inngrep

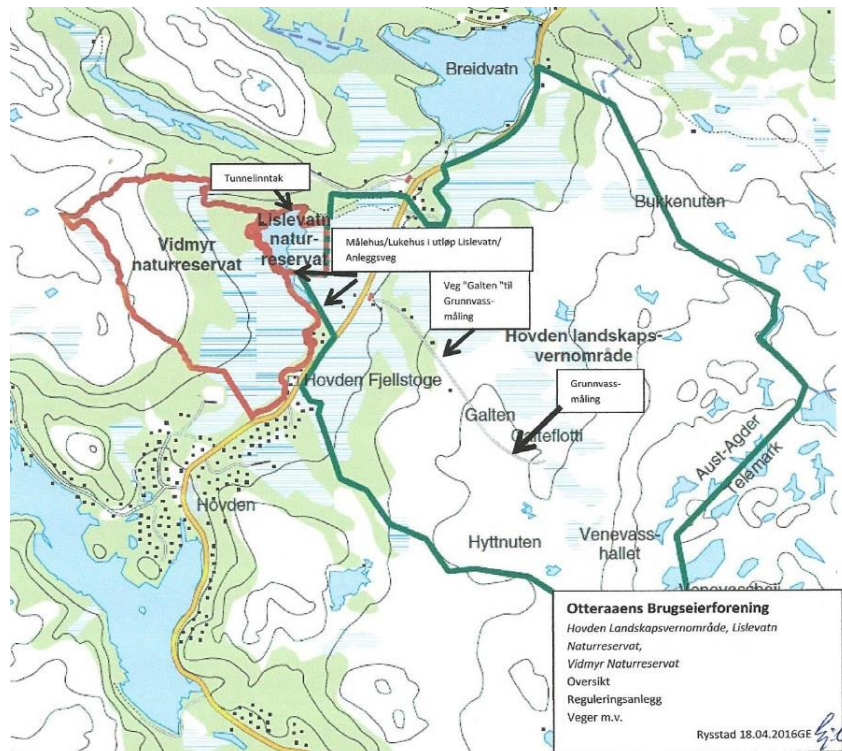
I følgje Naturtyper i Norge (NiN) tilhøyrar Lislevatn naturreservat hovudtypen Slettelandskap og undergruppa Skog- og forfjellsvide.

Områda rundt Lislevatn er flate og viddeprega, og høyrer til ei gamal utjamna viddeoverflate som har sitt opphav i tertiærtida – før istidene. Lislevatn ligg på 852 moh (Fylkesmannen i Aust-Agder 2006).

Det ligg to hytter vest ved for Lislevatn kor vernegrensa er trekt utanom hyttetomtene (Fylkesmannen i Aust-Agder 2012). Ein finn tiltak tilhøyrande vasskraft i Lislevatn naturreservat. Tunnelinntak nord i reservatet og målehus/lukehus i sør, samt ein anleggsveg som fører til huset (figur 7).

Bruken av Lislevatn i dag

Nord i reservatet er det noko ferdsel frå fiskarar i Lislevatn, men dette har minka dei siste åra (Fylkesmannen i Aust-Agder 2012). Det har vorte prøvd å fiske opp ein del ørekyte i vatnet for å kontrollere mengda. Her kan det bli bruka båt med motor for å drive skjøtsel og fiske av grunneigarane. Det er ein sti rundt vatnet som blir brukt av turgåarar og området er svært interessant for alle som har interesse for fuglelivet.

Figur 7: Oversikt over reguleringsanlegg og tiltak tilhørende Otra Kraft/Otteraaens Brugsseierforening nær ved eller i Hovden landskapsvernområde, Vidmyr- og Lislevatn naturreservat.

2.4.2 Verneverdier og trugsmål

Verneverdiane i Lislevatn naturreservat er spesielt knytte til å ikkje skade vegetasjonen i vatn og på land, og at dyre- og fuglelivet skal ha minst mogleg påverknad frå menneskelege aktivitetar. Verneområdet skil seg merkbart ut og er eit unikt fugleområde for Agder (Fylkesmannen i Aust-Agder 2012). Området er også eit viktig trekkområde for villreinen, men er ikkje nemnt som ein verneverdi i verneforskrifta.

Lislevatn naturreservat er lite av areal, men har eit rikt plantesamfunn, fugleliv og anna dyreliv som er bunden til våtmarksområdet. På 1950-talet var tilstanden god for Noregs våtmarker i store deler av landet. Sidan den gong har tilstanden blitt dårlegare, der årsaka er endra arealbruk gjennom grøfting og tørrlegging av slike områder. Samtidig er fleire av dei mest trua naturtypene i Noreg bunden til våtmarker (Miljødirektoratet 2016). Ferdsel og forstyringar vil kunne være eit trugsmål i høve til hekkande fuglearter, men med tanke på at ferdsla er såpass avgrensa innanfor verneområdet er det lite sannsynleg i dette tilfellet.

2.5 Overvaking og kartleggingsbehov

Med tanke på verneverdiane som ein finn i føreskriftene har ein funne nokre tema som har behov for kartlegging (tabell 3). Verneverdiane knytte til landskapet i Hovden landskapsvernområde er ikkje kartlagde og manglar verdivurdering. Det same gjeld fuglelivet og våtmarksområde i Lislevatn naturreservat.

Tabell 3: Skjematisk oversikt over overvakings- og kartleggingsbehov.

Tema	Område	Tidspunkt
Systematisk kartlegging av landskapstypar	Hovden landskapsvernområde	2018-2020
Systematisk kartlegging av fuglelivet	Vidmyr/Lislevatn naturreservat	2018-2020

2.6 Forvaltingsmål og bevaringsmål

2.6.1 Overordna forvaltingsmål

Forvaltingsmål er langsiktige og/eller strategiske mål for overordna tema som verneområdeforvaltinga ønskjer å arbeide med for å styrke verneformålet. Verneområdestyret har utarbeida fem overordna forvaltingsmål som skal vere retningsgjevande for forvaltingspraksisen dei neste 10 åra. Forvaltingsmål 1-3 har høgst prioritert, medan forvaltingsmål 4-5 tek utgangspunkt i at aktuelle tiltak og aktivitet ikkje er i strid med verneverdiar og verneføremål.

Forvaltingsmål for Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat:

1. Bevare område sitt særprega landskap, gjennom å hindre tiltak og verksemd som vesentleg endrar landskapets art og karakter, samt å bidra til skjøtsel og tilrettelegging der det er naudsynt for å ta vare på verneverdiar knytt til landskapet eller særskilte element i landskapet.
2. Ta vare på lokalitetar med rik flora og lokalitetar med særleg sjeldne artar, gjennom å hindre inngrep eller verksemd som trugar desse lokalitetane.
3. Sikre villreinen sitt leveområde mot skadelege inngrep og forstyrringar gjennom ein forvaltingspraksis som tek særleg omsyn til viktige beiteområde, trekkvegar og kalvingsområde. Forvaltinga av villreinen sine leveområde skal vere kunnskapsbasert og heilskapleg slik at ein sikrar tilgang og trekk til viktige funksjonsområde. Målsettinga er at inngrep og forstyrringar skal haldast på eit slik nivå at villreinen kan ta i bruk alle delane av verneområda som er ein del av artens sitt naturleg leveområde.
4. Legge til rette for at dei mindre sårbare delane av verneområda kan utnyttast som ein ressurs for turisme og reiseliv innanfor rammene av verneformålet.
5. Legge til rette for at verneområda kan utnyttast som ein ressurs for landbruket innanfor rammene av verneformålet. Verneområdestyret ønskjer særleg å legge til rette for ein aktiv beitebruk i verneområda der dette ikkje kjem i konflikt med villreinstamma.

2.6.2 Bevaringsmål

Eit bevaringsmål er ei kort beskriving av ei ønska tilstand for ein naturtype eller anna kartobjekt. Til dømes ein bestemt lokalitet. Kartobjektet som det skal knytast bevaringsmål til kallast eit bevaringsmålsobjekt. Ofte er slike kartobjekt allereie etablert, til dømes i Miljødirektoratet sin Naturbase eller Artsdatabanken sin Naturtypebase. Konkrete tilstandsvariablar og overvakingsmetodar for å halde kontroll med utviklinga blir òg bestemt.

I løpet av forvaltningsplanens tiårs periode kan det bli aktuelt å utbareide bevaringsmål for særlige verdifulle arter tilknytt til slåttemark.

Alle bevaringsmål med tilhørande tilstandsvariablar og overvakingsmetodar vil fortløpande bli registrert i Miljødirektoratet sin database NatStat.

3 Forvaltning av Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat

Dette kapittelet tek føre seg noverande bruk, samt målsettingar, retningslinjer og tiltak i høve til forvaltninga av Hovden landskapsvernområde, Vidmyr naturreservat og Lislevatn naturreservat. Forvaltninga av verneområda vil skje innanfor rammene av verneforskriftene, Klima og miljødepartementet sin vegleder til naturmangfaldlova (kap. 2) og Miljødirektoratet sitt rundskriv om forvaltning av verneforskrifter.

3.1 Landbruk, kulturlandskap og kulturminner

3.1.1 Noverande bruk og forvaltingspraksis

Sør for Vidmyr naturreservat ligg Lundebuteigen, eit grøfta jordstykke som er fulldyrka. Dette området blei teke unna vernet på grunn av jordbruksinteresser. Nokre av dei rikaste myrområda på heile Hovden ligg rundt Lundebuteigen.

Der er nokre sauer på beite i Vidmyr- og Lislevatn naturreservat, desse kjem frå eit gardsbruk som sett ut dyra ved Hartevatn. Nord for Hovden landskapsverneområde, ved Bjåen, er det kyr som gjeng på beite.

I Hovden landskapsvernområde har det vore drive med landbruk og planting av grantre. I dag har desse trea blitt fjerna og det er ønskeleg å ha ettersyn ved eventuell ny vekst.

Natur- og kulturlandskap kan vernast som landskapsvernområde på grunn av særskild økologi, kultur, oppleving eller på grunn av ein identitetsskapande verdi (naturmangfoldlova § 36). Til landskapet reknast også kulturminner som bidreg til landskapet si eigenart (Miljødirektoratet & Riksantikvaren 2015). I verneføreskrifta for Hovden landskapsvernområde er det ikkje nemnt noko spesifikt om kulturminner. I naturreservat er ikkje kulturminner ein del av verneformålet, men det kan i forskrifta bli gjeven bestemming om vern av kulturminner (naturmangfoldlova § 37) (Miljødirektoratet & Riksantikvaren 2015). Det meste av dei automatisk freda kulturminna i verneområda stammar frå tidlegare kullgroper og jern- og kullutvinninganlegg og er å finne i Hovden landskapsvernområde og Vidmyr naturreservat.

3.1.2 Forvaltingsmål

- Vakkert naturlandskap er ein del av verneføremålet til Hovden LVO. Eit viktig forvaltingsmål er dermed å ta vare på landskapets art og karakter, samt kulturminne gjennom ein restriktiv forvaltningspraksis i høve til nydyrking, nye bygningar og landbruksveggar, samt andre tekniske inngrep.
- Legge til rette for naudsynte tiltak innanfor landbruket når slike tiltak er rekningsssvarande og kan skje utan større negativ innverknad på verneverdiar og verneføremål
- Følgje opp skjøtselplanen for Vidmyr naturreservat. Målet er å hindre attgroing og ivareta kulturlandskapet ved aktiv skjøtsel innanfor rammene som er gitt i skjøtselplanen. Med dette kan ein også legge til rette for fleire sauer på beite i verneområdet.

3.1.3 Retningslinjer for brukarinteresser

For Hovden landskapsvernområde gjeld følgjande reglar innanfor landbruk og kulturlandskap:

- IV. 2. Endring av samansetnaden av treslag ved skogkultur er forbode.
- V. Reglane i pkt. IV er ikkje til hinder for:
 - 3. Skogs- og jordbruksdrift herunder nydyrking etter dei lovene og føresegnene som gjeld. Jfr. likevel punkt VI, 1.
- VI. 1. Nydyrking av kote 900 kan berre skje etter plan godkjent av forvaltningsstyresmakta. Bygningar knytte til jordbruksdrift kan oppførast når utforming og plassering er godkjent av forvaltningsstyresmakta. Forvaltningsstyresmakta kan gje løyve til framføring av landbruksvegar når dette er naudsynt for drifta av landbruksareala, og når vegane ikkje bryt med landskapsbiletet.

Planting av gran og anna treslag som endrar arts samansetnaden i verneområde er forbode og eksisterande granfelt kan bli fjerna. Samtidig kan der være nødvendig å drive skjøtsel i gamle hogstfelt for å hindre at uønskte treslag gror opp att. Verneområdestyret tolkar verneforskrifta slik at nydyrking over 900 moh ikkje er tillate. Eventuell dispensasjon for nydyrking i verneområdet under 900 moh. må skje etter en godkjent plan. Det er ønskelig at vernereglane ikkje skal være til hindring for dagens landbruk, der mesteparten er å finne ved Galten og Lundane.

Når det gjeld bygningar i samband med landbruk viser ein til 2.3, «Stølshus og driftehytter», samt «Løer, naust/båthus o.l.» i forvaltningsplanen for verneområda i Setesdal vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane. Her er det utarbeida retningslinjer for ulike bygningstypar og byggetiltak innanfor verneområdet. Grunneigar som søker om ulike byggetiltak i forhold til landbruksbygg må drive eit aktivt jordbruk. Det kan bli aktuelt med å etablere landbruksveger dersom det er heilt nødvendig for drifta og at det er rekningssvarande. Her visast det til 2.3, «Mindre byggetiltak», «Landbruksvegar» i forvaltningsplanen til SVR.

For Vidmyr naturreservat gjeld følgjande reglar innanfor landbruk og kulturlandskap:

- V.
 - 1. Vegetasjonen, også daude buskar og tre, er freda mot skade og øydeleggjing utover det som følgjer av vanleg fri ferdsel eller tiltak i medhald av punkta V og VI. Det er forbode å fjerne planter eller plantedelar frå reservatet. Nye planteartar må ikkje innførast. Treslagskifte er forbode.
 - 3. Det må ikkje setjast i verk tiltak som kan endre dei naturlege vekstvilkåra, som til dømes oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, jordkablar og kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering og annan form for tørrleggjing, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, utføring av kloakk eller konsentrerte forureiningstilførsler, plassering av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske plantevernmidlar.

- V. Reglane i pkt. IV er ikkje til hinder for:
 - 3. Tradisjonell beiting.
- VI. Forvaltningsstyresmakta, eller det organ forvaltningsstyresmakta avgjer, kan gjennomføre skjøtselstiltak for å fremja føremålet med fredinga. Det kan utarbeidast skjøtelsplan som skal innehalde nærare retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltaka.

Med treslagsskifte meinas det at ein forandrar på den allereie eksisterande arts samansetninga av tre i eit område, ved å fjerne og plante nye treslag. Planting av til dømes gran er ikkje lovlig i Vidmyr naturreservat. Ein skjøtelsplan for Vidmyr blei utarbeida i 2012 og skjøtselstiltak føregjeng i tråd med planen. Det er ønskeleg å fortsette med å sette husdyr på beite innanfor verneområdet, då dette er med på å vedlikehalde slåttmarka og skjøtsel av området.

For Lislevatn naturreservat gjeld følgjande reglar innanfor landbruk og kulturlandskap:

- IV.
 - 1. Vegetasjon i vann og på land er fredet mot skade og ødeleggelse utover det som følger av tillatt ferdsel eller tiltak i medhold av punktene V-VII. Nye plantearter må ikke innføres.
 - 3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, herunder oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler.
- V. Bestemmelsene i pkt. IV er ikke til hinder for
 - 2. beiting i samsvar med tidlige bruksmåte
 - 3. bruk av vannet som drikkevannskilde og tapping av vann til jordbruksformål
- VI. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til
 - 2. etablering av grøfteavløp for drenering av tilgrensede arealer.
- VII. Skjøtsel som er nødvendig for å oppfylle formålet med fredningen skal utføres av forvaltningsmyndigheten eller av den forvaltningsmyndigheten bestemmer. Skjøtsel skal skje etter plan godkjent av Miljøverndepartementet.

Verneforskriftene til Lislevatn naturreservat skal ikkje være til hinder for beitemoglegheitene til husdyr og det er ikkje nødvendig å søke om dette. I dette området er det primært sau som gjeng på beite. Vatnet kan også brukast ved jordbruksformål der tapping av vatn er nødvendig. Dette er heller ikkje søknadspliktig. Det kan søkast om etablering av grøfteavløp for drenering av tilgrensede areal. Dette er likevel truleg lite aktuelt i området rundt Lislevatn, samt Hovden landskapsvernområde. Det er foreløpig ikkje utarbeida ein skjøtelsplan for Lislevatn naturreservat.

3.2 Bygningar og installasjonar

3.2.1 Noverande bruk og forvaltingspraksis

Det er ikkje mange hytter innanfor verneområda. Dei fleste er plassera langs Rv 9 nord for Hovden og nokre er å finne langs vegen som gjeng austover til Galten. Der er også ei DNT-hytte sør-aust i Hovden landskapsvernområde (Tjørnbrotbu). Til saman finnes det 17 hytter/bygg i Hovden landskapsvernområde, i tillegg til ei DNT-hytte ved Tjørnbrotbu. Denne turisthytta er ein av dei mest brukte i Aust-Agder, med totalt 994 besøk i 2015. 119 av desse var dokumenterte dagsbesøk, medan dei resterande overnatta. Ein finn tiltak tilhøyrande vasskraft i Lislevatn naturreservat. Tunnelinntak nord i reservatet og målehus/lukehus i sør, samt ein anleggsveg som fører til huset. I Vidmyr naturreservat finn to bygg, samt delar av målehuset/lukehuset til demninga sør i Lislevatn (tabell 5). Den nye ordninga med å bygge igloar ved skiløypa til Auversvatn ser ut til å fungere bra, og denne installasjonen vil bli vidareført til neste år.

Tabell 4: Oversikt over talet på ulike bygningar i verneområda.

Type	Hovden landskapsvernområde	Vidmyr naturreservat	Lislevatn naturreservat
Landbruks bygg	0	0	0
Fritidshytter	14	0	0
Turisthytter/ Statskog	1	0	0
Anna	3	3	0
Sum	18	3	0

3.2.2 Forvaltingsmål

- Nye bygningar og større utvidingar av eksisterande bygningar i verneområda skal haldast på eit nivå som ikkje kjem i strid med verneverdiar og verneføremål. Ein føresetnad for ein dispensasjon er derfor at det kan dokumenterast eit konkret behov, og tiltaket kan gjennomførast utan nemneverdig negativ effekt på verneverdiane og tiltaket heller ikkje er i strid med verneføremålet.
- Inngrep i nye område skal unngåast ved at behov for auka bygningsmasse i all hovudsak skal skje gjennom utviding av eksisterande bygningar.
- Landbruket og andre viktige brukarinteresser som kraftselskap og turistforeiningar skal kunne ha funksjonelle bygg i verneområda.

3.2.3 Retningslinjer for brukarinteresser

For Hovden landskapsvernområde gjelder følgjande reglar for bygningar og installasjonar:

- IV.
 - 1. Alle inngrep som vesentleg endrar karakteren til landskapet er forbodne, som t.d. oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, opplag av båt, framføring av luftleidningar, jordkablar og kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering og annan form for tørrelgging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte

forureiningstilførsler, attlegging av avfall og bruk av kjemiske middel.

- V. Reglane i pkt. IV er ikkje til hinder for:
 - 2. Vedlikehald og drift av eksisterande vegar, bygningar og anlegg.

Det er ikkje søknadspliktig å vedlikehalde eksisterande vegar, bygningar og anlegg innanfor Hovden landskapsvernområde. Vegen som gjeng frå Rv 9 og opp til Galten har Otra Kraft moglegheit til å bruke når dei driv med grunnvassmåling.

For bygningar er innvendig vedlikehald og normalt utvendig vedlikehald, som skifte av kledning, vindauge og anna som ikkje fører til endring av storleik og fasade, tillate utan søknad. Som endring av fasade reknast til dømes; skifte til anna type kledning, anna type glas og dør, og anna takteking. Slike tiltak er derfor søknadspliktige.

Alle former for nybygg, samt utvidingar og ombygging av eksisterande bygningar er søknadspliktig. Det må gjevast grundig dokumentasjon av søkar si næringsverksemd i området og kvifor tiltaket er heilt naudsynt i høve til denne drifta. Tiltaket må kunne gjennomførast utan å vere i strid med verneverdiar og verneføremål. Det kan gjevast løyve til utviding av eksisterande fritidshytter og bygningar i samband med landbruksdrift, dersom det ikkje er i strid med verneføremålet og konkret behov kan dokumenterast. For nærare retningslinjer for storleik og utforming visast det til Forvaltningsplan for SVR, kapittel 2.3.

For Vidmyr naturreservat gjeld følgjande føresegner for bygningar og installasjonar:

- IV.
 - 3. Det må ikkje setjast i verk tiltak som kan endre dei naturlege vekstvilkåra, som til dømes oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, jordkablar og kloakkleidningar, bygging av vegar, drenering og annan form for tørrleggjing, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, utføring av kloakk eller konsentrerte forureiningstilførsler, plassering av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske plantevernmidlar.
- V. Reglane i pkt. IV er ikkje til hinder for:
 - 5. Vedlikehald og anna naudsynt arbeid på vestre del av damstaden ved utløpet av Lislevatn.

Breidvatn og Lislevatn blir regulera av Otra Kraft. Otra kraft har tunnelinntak nord i Lislevatn og eit målehus i utløp Lislevatn ved Vidmyr. I tillegg er der ein anleggsveg som fører til målehuset. Drift og vedlikehald av installasjonar ved utløpet av Lislevatn er direkte heimla i verneforskrifta og er ikkje søknadspliktig. Utvidingar av eksisterande bygg og nybygg er søknadspliktige.

For Lislevatn naturreservat gjelder følgende bestemmelser for bygninger og installasjoner:

- IV.
 - 3. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, herunder oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse, ny utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling og bruk av kjemiske bekjempningsmidler.

Utover kraftverksinstallasjonane er det ingen bygningar i Lislevatn naturreservat. Mesteparten av verneområdet er vatn eller myr og dermed er det ingen moglegheit for denne problemstillinga i framtida.

3.3 Motorferdsel

3.3.1 Noverande bruk og forvaltingspraksis

Der er noko motorferdsel i dei tre verneområda, blant anna kjøring av snøscooter til hytter om vinteren og frakt av elgslakt under jakta med helikopter. Det er motorferdsel ved preparering av skiløyper i Hovden landskapsvernområde og Vidmyr naturreservat. Det blir også preparera midlertidige skiløyper som følgje av skirenn og vintergolftturnering i Hovden landskapsvernområde. Skjøtselplanen som gjeld for Vidmyr gjev grunnlag for å bruke ein to-hjuls traktor under slåttan på myra. I dag er det eit par båtar som blir brukt i Lislevatn ved fiske. Det er lov å bruke motor på båten, men dette må søkjast om til Bykle kommune.

3.3.2 Forvaltingsmål

- Motorferdsel i verneområda skal avgrensast til det som er strengt naudsynt og haldast på eit nivå som ikkje er til skade for naturmangfaldet eller er til ulempe for andre brukargrupper.
- Motorferdsel i viktige hekke- og ynglelokalitetar og i andre sårbare område skal avgrensast så mykje som råd og haldast på eit nivå der ein unngår systematiske forstyrringar.
- Motorferdsel i viktige funksjonsområde for villreinstamma som trekk- og kalvingsområde og viktige område for vinterbeite skal avgrensast så mykje som råd og haldast på eit nivå der ein unngår systematiske forstyrringar.
- Verneområdestyret ønskjer å vere restriktive med å opne for nye transportbehov og nye typar køyretøy.

Sakshandsaminga av motorferdselsakar skal vere grundig og effektiv, og søknadar om nyttetransport skal ha klare og pårekelege rammer.

3.3.3 Retningslinjer for brukarinteresser

For Hovden landskapsvernområde gjeld følgjande føresegnar innan motorferdsel:

- V. Reglane i pkt. IV i verneforskrifta til Hovden landskapsvernområde er ikkje til hinder for:
 - Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, sikrings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsverksemd.
- VI.
 - 2. Forvaltningsstyresmakta kan gi nærare føresegner om regulering av motorisert ferdsel i heile eller delar av området dersom dette blir naudsynt av omsyn til naturmiljøet. Jfr. lov om motorferdsle i utmark og vassdrag, § 7.

Motorferdsel i forbindelse med militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, sikrings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsverksemd er ikkje søknadspliktig. Det gjeld og dei som jobbar for verneområdestyret med tiltak. Det må likevel søkast om øvingskjøring i forbindelse med slik verksemd, unntaket er Røde Kors og ambulansepersonell.

Verneforskrifta for Hovden LVO opnar for at forvaltningsmyndigheita kan gje nærare forskrift for å regulere motorferdsle i dette landskapsvernområdet dersom det er nødvendig av omsyn til naturmiljøet. Delar av dette verneområdet er eit viktig vinterbeite for villreinen og er også svært viktig å ta vare på som ein korridor slik at dyra kan trekke mellom Setesdal Austhei og Setesdal Vesthei. Dette er bakgrunnen for at ein har lagt vekt på villreinen sine levekår som ein heilt sentral faktor i vurderinga av fleire dispensasjonssøknader om motorferdsel og tiltak i den perioden Fylkesmannen hadde forvaltningsansvar for Hovden LVO.

Slik verneforskrifta er formulert, er den svært mangelfull når det gjeld motorferdsel og ber tydeleg preg av å vere godkjend for 30 år sidan. Det bør difor utarbeidast ei eiga forskrift som berre omhandlar motorferdsle i Hovden LVO, som tar omsyn til villreinen og som er rimeleg i tråd med regelverket i dei verneområda som grensar opp mot Hovden LVO. Sidan forskrifta viser til § 7 i Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, må denne forskrifta utarbeidast av Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder. Verneområdestyret vil ta initiativ til at ei slik forskrift vert utarbeidd og sendt på høyring så fort som råd.

I og med at verneforskrifta for Hovden landskapsvernområde foreløpig ikkje inneheld reglar om motorferdsle, må motorferdsel i verneområdet regulerast etter motorferdsellova inntil vidare. Søknader for motorferdsel skal derfor handsamast av Bykle kommune inntil ei eiga forskrift om motorferdsel i Hovden LVO er godkjend.

Verneområdestyret rår til at desse retningslinjene vert praktiserte av kommunen:

All transport av proviant, utstyr og ved materiale til hytter følgjer retningslinjene i forvaltningsplanen for Setesdal vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane. Det vil si eit standardløyve på inntil 8 turar pr. år. For områda som grensar til trekkområda for villreinen, som ved Lislevatn og Breidvatn, bør snøskuterløyve avgrensast til 15.4 kvart år. Snøskuterkjøring i samband med jord- og skogbruk og preparering av skiløyper i regi av kommunale løypelag er ikkje søknadspliktig etter motorferdsellova. All helikoptertransport utanom transport for landbruksdrift (jordbruk og skogbruk) er søknadspliktig og søknader skal sendast til Bykle kommune. Transport av elgslakt under jakta er søknadspliktig.

For Vidmyr naturreservat gjeld følgjande føresegner:

- IV.
 - 4. Motorisert ferdsle er forbode.
- V. Reglane i pkt. IV er ikkje til hinder for:
 - Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns-, sikring-, skjøtsel- og forvaltningsverksemd.
 - 5. Vedlikehald og anna naudsynt arbeid på vestre del av damstaden ved utløpet av Lislevatn.
 - 7. Lågtflygning i samband med etablering av mogeleg flyplass i søndre del av reservatet.

Øvingskjøring i samband med politi, brannvern, skjøtsel og oppsyn er søknadspliktig innanfor Vidmyr naturreservat. Motorferdsel i samband med vedlikehald og anna naudsynt arbeid på vestre del av damstaden ved utløpet av Lislevatn er ikkje søknadspliktig. Det same gjeld for lågtflygning i samband med etablering av mogeleg flyplass i søndre del av naturreservatet. Her må det opplysast at planen om å etablere ein flyplass i området ikkje lengre er aktuell, og då er nok heller ikkje denne regelen særleg aktuell lengre. Forvaltningstyremakta kan etter søknad gje løyve til motorferdsle i utmark og i vassdrag og landing med luftfartøy. Slike søknadar vil bli handsama etter §48 i naturmangfaldlova og i retningslinjene i forvaltningsplanen for SVR så langt det er naturleg.

For Lislevatn naturreservat gjelder følgjande bestemmelser for motorferdsel:

- IV.
 - 4. Motorisert ferdsel er forbudt, herunder gjelder også bruk av modellbåter og modellfly.
- V. Bestemmelsene i pkt. IV er ikke til hinder for
 - 1. ferdsel og gjennomføring av tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, skjøtelses- og oppsynsøyemed
 - 5. utøvelse av eksisterende fiske- og båtrettigheter

Bruk av motorbåt i samband med utøving av eksisterande fiske- og båtrettigheter er ikkje søknadspliktige til verneområdestyret. Etter ein vurdering i verneområdestyret oppfattar ein at punkt V. 5. *utøving av eksisterande fiske og båtrettigheter* omfattar grunneigerane sin bruk av motorbåt i samband med fiske- og fiskekultivering, men ikkje ved sal av fiskekort og fiskerettigheter. Samstundes er det kommunen som må gjeve løyve til bruk av motorbåt sidan vatnet er mindre enn 2 km².

Forvaltningstyremakta kan etter søknad gje løyve til motorferdsle i utmark og i vassdrag, og landing med luftfartøy. Slike søknadar vil bli handsama etter §48 i naturmangfaldlova og i retningslinjene i forvaltningsplanen for SVR så langt det er naturleg.

² Jamfør §4 i motorferdselslova.

Etter vurdering av verneområdestyre omfattar også punkt IV. 4. bruk av dronar. Det vil seie at det er forbode å bruke modellbåtar, modellfly og dronar innanfor Lislevatn naturreservat. Øvingskjøring innanfor Lislevatn naturreservat i samband med politi, brannvern, skjøtsel og oppsyn er søknadspliktig.

3.4 Jakt, fiske, ferdsel og turisme

3.4.1 Noverande bruk

Det er ulike typar av bruk innanfor verneområda. I Hovden landskapsvernområde er det ein del ferdsel med tanke på eit omfattande løypenett både sommar og vinter (tabell 6). Det vert preparert eit skiløypenett i Hovden landskapsvernområde, samt eit midlertidig løypenett under visse arrangement som Hovden tour og vintergolftturneringa. Om sommaren blir det arrangert fuglehundkurs, samt at det blir utført fugletaksering i området. I Hovden landskapsvernområde og Lislevatn naturreservat er det også moglegheit for fiske. Tidlegare var det ein del fiskarar ved Lislevatn, men det er registrera noko mindre aktivitet i dei seinare år. Der er også skiløypenett på Vidmyr og naturreservatet grensar til DNT si tursti til Sloaros. Jakt blir det drevet med i alle tre verneområda, der finn ein rype, elg og rein.

Det er ein auka interesse for å bruke truger på vinteren. Her kan ein bruke skiløypene eller ein kan også følge løypene ved sidan av. Eigne løyper for trugegøarar er truleg uaktuelt med det første.

Kiting er ein aktivitet som blir stadig meir populær og aktuell for Hovden som ein turistdestinasjon. Dette er noko som ein må legge inn i forvaltingsplanane framover. Korleis ein skal kunne halde verneformåla, samt å gi rom for denne aktiviteten.

I dag eksisterer det fire informasjonsskilt om verneområda på Hovden. To stykk er for Hovden landskapsvernområde, plassert ved Juvet og parkeringsplassen til Galten. For Lislevatn naturreservat er det eit informasjonsskilt på lukehuset ved utløpet til Lislevatn og for Vidmyr naturreservat er det plassera ved turstien ved Lundebuteigen. Nye informasjonsskilt blir satt opp ved Hovden landskapsvernområde og Vidmyr naturreservat i 2016. Omsyn til jakta er eit viktig punkt å få med på informasjonsskilta for grunneigarane, slik at turistar er klar over aktiviteten som føregjeng i verneområda.

Geocaching er ein aktivitet som aukar i popularitet. Aktiviteten kan samanliknas med orientering, men ein finn fram poster ved hjelp av GPS i staden for kart og kompass. To punkter i Hovden landskapsvernområde har blitt registrera på nettsida deira og kan det kan fort kome fleire poster i området etter kvart.

Tabell 5: Pr. 2016 blir følgjande skiløyper oppkøyrdte anten med tråkkemaskin eller snøskuter innanfor eit av dei tre verneområda.

Løype	Verneområde	Km i verneområdet
Auversvatn	Hovden landskapsvernområde	ca. 2,8
Galten	Hovden landskapsvernområde	ca. 4,4
Lundane	Hovden landskapsvernområde	ca. 6,5
Lislefjødd	Hovden landskapsvernområde	ca. 2,8
Vidmyr	Vidmyr naturreservat	ca. 1,6
Nos	Vidmyr naturreservat	ca. 2,3
Storenos 1/Stemkjønnuten	Vidmyr naturreservat	ca. 0,6

3.4.2 Forvaltingsmål

- Ferdsel i verneområda skal ha eit omfang og ei fordeling i tid og rom som ikkje medfører systematisk forstyrring av villrein og andre artar eller på annan måte skadar verneverdiane eller er i strid med verneføremålet.
- Informasjonen til brukarane av verneområda skal ha eit omfang og ein kvalitet som sikrar god kunnskap om verneverdiar, naturtilhøve og kulturminne, samt førebygger åtferd som kan skade verneverdiane.
- Tilretteleggingstiltaka på turløyper i verneområda skal ha eit tilstrekkeleg omfang, og utførast på ein slik måte at ein unngår at slitasje og forstyrringar utgjer alvorlege trugsmål mot verneverdiar og verneføremål.
- Ressursane til informasjons- og tilretteleggingstiltak skal prioriterast på ein slik måte at ein oppnår størst mogleg effekt i høve til ivaretaking og fremming av verneverdiar og verneføremål.
- Verneområdestyret ønskjer ein god dialog med aktørar innanfor naturbasert reiseliv og lokal verdiskaping slik at slik verksemd kan utviklast innanfor rammene for vernet.

3.4.3 Retningslinjer for brukarinteresser

For Hovden landskapsvernområde gjeld følgjande reglar for jakt, fiske, ferdsel og turisme:

- VII. Oppmerking av turistløyper og turistruter, bygging av klopper og oppsetjing av skilt skal godkjennast av forvaltningsstyresmakta.

Turistløypar- og ruter er svært populære både sommar- og vintertid, og er viktige for Hovden som ein turistdestinasjon. Vedlikehald av eksisterande sommar og vinterløyper er ikkje søknadspliktig. Oppretting av nye løyper, samt bygging av klopper og oppsetting av skilt er søknadspliktige og må godkjennast av forvaltningsstyresmakta.

For Vidmyr naturreservat gjeld følgjande reglar for jakt, fiske, ferdsel og turisme:

- IV.
 - 1. Vegetasjonen, også daude buskar og tre, er freda mot skade og øydeleggjing utover det som følgjer av vanleg fri ferdsel eller tiltak i medhald av punkta V og VI. Det er forbode å fjerne planter eller plantedelar frå reservatet. Nye planteartar må ikkje innførast. Treslagskifte er forbode.
 - 2. For dyrelivet gjeld viltlovas føresegner og forskrifter.
- V. Reglane i pkt. IV er ikkje til hinder for:
 - 1. Gjennomføring av militær operativ verksemd og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, oppsyns-, sikring-, skjøtsel- og forvaltningsverksemd.
 - 2. Sanking av bær og matsopp.
 - 6. Organisert idrettsutøving til fots eller på ski på frosse eller snødekt mark.

Vanleg ferdsle i område er tillate, i tillegg er det lov å bruke dødt trevirke til bruk av bål. Det er mogleg å drive på med større idrettsaktivitetar utan å måtte søkje når bakken er frosse eller dekt med snø, då det ikkje er like stor sjanse for å øydelegge vegetasjonen. Stor- og småviltjakt er regulert av viltlova.

For Lislevatn naturreservat gjelder følgende bestemmelser for jakt, fiske, ferdsel og turisme:

- IV.
 - 1. Vegetasjon i vann og på land er fredet mot skade og ødeleggelse utover det som følger av tillatt ferdsel eller tiltak i medhold av punktene V-VII.
 - 2. Pattedyr og fugler, herunder deres hi, bo, reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelser utover det som følger av tillatt ferdsel eller tiltak i medhold av punktene V-VII. Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt.
 - 3. Camping, teltslagning og oppsetting av kamuflasjeinnretninger for fotografering er forbudt.

Hunder må ikke slippes i reservatet.

Nye dyrearter må ikke innføres.

- V. Bestemmelsene i pkt. IV er ikke til hinder for:
 - 1. Ferdsel og gjennomføring av tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern-, skjøtelses- og oppsynsøyemed.
 - 5. Utøvelse av eksisterende fiske- og båtrettigheter.
 - 6. Jakt på hjortedyr, hare og rype etter 15. september i samsvar med gjeldende viltlov og forskrifter gitt i medhold av denne.
 - 7. Bruk av hund under kontroll i forbindelse med utøvelse av tillatt jakt.

All jakt er forbode før 15. september. Etter 15. september er det lovleg å drive jakt på hjortedyr, hare og rype i samband med gjeldande viltlov og forskrifter gitt i medhald av denne. Vanleg ferdsle i område er tillate. Det eksisterer fiske- og båtrettigheter frå då Lislevatn blei verna i 1982. For dei desse rettighetane gjeld, er det ikkje nødvendig med søknad.

I Lislevatn naturreservat er det eit rikt plante- og dyreliv, og fuglane trivst spesielt godt i området. Midlertidige installasjonar som campingtelt og innretningar for fotografering av vilt er forbode i verneområdet. Dette er for å kunne minimere forstyringa på fuglane.

Etter ein vurdering i verneområdestyret oppfattar ein at punkt *V. 5. utøving av eksisterande fiske og båtrettigheter* omfattar grunneigerane sin bruk av motorbåt i samband med fiske- og fiskekultivering, men ikkje ved sal av fiskkort og fiskerettigheter. Samstundes er det kommunen som må gi løyve til slik bruk sidan vatnet er mindre enn 2 km².

3.5 Søknads- og sakshandsamingsrutinar

Alle søknadar vil få ei individuell handsaming og vurdering. Alle saker som handsamast skal vere godt opplyste i samsvar med krava i naturmangfaldlova og offentleglova. Ufullstendige søknadar vil ikkje bli handsama før alle naudsynte opplysningar er på plass. Søkar vil få beskjed så fort som råd dersom det er behov for utfyllande opplysningar. For søknader om motorferdsle i Hovden landskapsvernområde er det motorferdsellova som gjeld, der Bykle kommune har mynde. Søknad om motorferdsel i Hovden LVO skal dermed sendast til Bykle kommune. Løyve til bruk av motorbåt i Lislevatn naturreservat skal også sendast til Bykle kommune.

3.5.1 Motorferdselsaker

Søknadsrutinar i motorferdselsaker

Alle (privatpersonar, verksemder, lag og organisasjonar, offentlege etatar) som har planar om søknadspliktig motorferdsel i verneområda, skal sende søknad om dispensasjon til Bykle kommune eller direkte til verneområdestyret. Kommunen sender søknadane vidare til verneområdestyret.

- Søknaden skal sendast på eit eige søknadsskjema. Søknadsskjema kan lastast ned frå nettsida til verneområdestyret, hos kommunen, eller søkar kan få det tilsendt frå verneområdestyret eller kommunen.
- Alle søknader skal innehalde kart kor køyreruter for snøskuter eller landingspunkt for helikopter er teikna inn.
- Til alle søknader bør det leggest ved ein skriftleg uttale frå aktuelle grunneigarar eller opplysningar om at grunneigar har gjeve samtykke til motorferdsle. Søkar er sjølv ansvarleg for å ha løyve frå aktuelle grunneigarar til å lande med helikopter eller køyre med snøskuter på deira eigedomar. Eit slik samtykke bør innhentas før søknaden sendas til forvaltingsstyresmakta.

§10 i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag slår fast at loven ikkje innskrenkar retten grunneigar eller brukar har etter gjeldande rettsreglar til å forby eller avgrense motorferdsel på sin eigedom. Det er derfor berre motorferdsel i samband med redningsaksjonar og verksemda til politiet og Statens naturoppsyn som ikkje krev eit slik samtykke.

Etter at søknaden er mottaken i verneområdestyret, blir det sendt eit førebels svar til søker dersom saka ikkje kan handsamast i løpet av 3 veker.

Alle søknader bør sendast inn i god tid og helst tre veker før transportane er planlagde. Dette er særleg viktig for søknader om omfattande transportar eller transportar som har eit føremål som ikkje er omtala i verneforskrifta. Slike søknader må ofte handsamast av arbeidsutvalet og kan ha ei sakshandsamingstid på inntil tre veker.

Nokre transportbehov er direkte heimla i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (§4) og forskrift om bruk av motorkjøretøy i utmark og på islagte vassdrag (§2 og §3). I slike høve er det nok å sende søknad til verneområdestyret. Dei mest aktuelle transportbehova i verneområdet er:

- naudsynt person- og godstransport til og frå faste bustadar og i jordbruks-, skogbruks- og reindriftsnæring. Jakt, fangst, fiske og bærsanking reknast ikkje som næring i denne samanheng
- forsvarrets øvingar, forflyttingar og transportar
- anlegg og drift av offentlege vegar og anlegg
- opparbeiding og preparering av skiløyper for ålmenta og for konkurransar, når det blir gjort av kommunar, hjelpekorps, idrettslag, turlag eller turistbedrifter
- naudsynt transport i samband med vitenskapelege undersøkingar, herunder dyreteljingar og liknande registreringar, etter oppdrag frå forskingsinstitusjon (berre på vinterføre)
- naudsynt transport av ved frå eigen eigedom til fast bustad (berre på vinterføre)
- transport av jaktutbytte med landgåande kjøretøy ved jakt på elg og hjort

Her er det særleg verdt å merke seg at det ikkje er naudsynt med kommunalt løyve for motorferdsel i samband med jord- og skogbruk.

Sakshandsamingsrutinar i motorferdselsaker

Alle søknadar om motorferdsel må handsamast av både forvaltingsstyresmakta etter verneforskrifta og av kommunen etter lov om motorferdsel i utmark. For Hovden LVO er det foreløpig berre kommunen ein må søkje om motorferdsel og ikkje forvaltingsstyresmakta. Eit anna unntak er motorferdsel i samband med grunneigars landbruksdrift, løypekøyring og preparering av skiløyper for ålmenta, køyring av proviant og utstyr til turisthytter, og tilsyn og vedlikehald i regi av kraftselskap. Slike søknadar skal berre handsamast av forvaltingsstyresmakta etter verneforskrifta der slik motorferdsel er søknadspliktig.

Dei aller fleste motorferdselsøknadane kan handsamast av verneområdeforvaltarane som delegasjonssaker. Unntaket er søknadar med transportføremål som ikkje er heimla i verneforskrifta og såleis må handsamast etter §48 i naturmangfaldlova, eller saker som blir oppfatta som kontroversielle, eller går ut over etablert forvaltingspraksis. Slike søknadar må handsamast av arbeidsutvalet eller verneområdestyret.

Verneområdestyret vil legge til rette for ei rask og grundig handsaming av søknader om løyve til nyttetransport. For å unngå unødig sakshandsaming ønskjer verneområdestyret å gje fleirårige

motorferdselsløyve når transportane kan skje utan nemneverdige negative konsekvensar for verneverdiar og verneføremål.

Varigheit, omfang og vilkår for motorferdselsløyve

Snøskuterløyvet skal vere skriftleg. Fleirårige løyve skal laminrast og sendast til søkar i posten saman med loggark. Eittårige løyve og helikopterløyve skal vere skriftlege og sendast i posten eller som e-post. Alle løyver skal tas med under transport og skal visast fram på forlangande av politi eller oppsyn.

Snøskuterløyva kan gjelde for ein periode for inntil fire år. Det skal gå fram av løyvet kva for tidsrom og kor mange turar kvart løyve gjeld for. Uavgrensa løyve i tid eller tal på turar skal normalt ikkje gjevast. Normalt vil eit løyve gjelde fram til 30. april. Unntaka er kalvingssoner og trekksone for villrein. Det kan i særskilte høve stillast som vilkår at det ikkje skal køyrast på til dømes bestemte vekedagar, bestemte datoar eller tidsrom på dagen. Det skal òg settast som vilkår at køyringa skal følgje bestemte løyper eller trasèar. Dispensasjon og vilkår må utformast slik at dei er kontrollerbare for politi og oppsyn. Det skal førast logg for kvar tur. Loggen må fyllast ut før turen og skal visast fram til politi og oppsyn under kontrollar.

Etter vedtak i verneområdestyret (styresak 20/2011) gjeld snøskuterløyva normalt for inntil åtte turar i året. Transportane skal omfatte allment vanlege nytteformål slik som transport i samband med landbruksdrift og transport av materialar, brensel og proviant til hytter i verneområda. Det er høve til å søke om meir enn åtte turar eit år dersom det kan dokumenterast eit særleg stor transportbehov. Personar og verksemdar som kan dokumentere eit stort og uføreseieleg transportbehov, kan søke om opne løyver utan fast avgrensing av talet på turar. Dette kan for eksempel dreie seg om grunneigarar med store eigedommar med mange hytter, leigekøyrarar, kraftselskap og turistforeiningar. Dei som får slike opne løyve må sende inn rapport over talet på turar, kor det er køyrt og føremålet med turane, til forvaltingssekretariatet innan 1. juni kvart år.

Helikopterløyve blir normalt gitt for eit år. Slike løyve kan likevel gjevast for inntil fire år dersom det kan dokumenterast at transportbehovet er årvisst og om lag like stort kvart år, og det er særskilt heimel for transportføremålet i den aktuelle verneforskrifta. Ved fleirårige helikopterløyve av eit visst omfang må det innan 1. desember sendast melding til forvaltingssekretariatet om kor mange turar som var gjennomført dette året. Løyve til helikoptertransport blir som regel gjeve i samband med transport av materialar til byggeprosjekt og transport av proviant og utstyr til turisthytter og liknande. Talet på turar i eit helikopterløyve varierer med transportbehovet og kva som er forsvarleg ut frå omsynet til verneverdiane. Der kor det på førehand er vanskeleg å avgjera kor mange turar som må til, er det høve til å søke om eit opne løyve utan fast avgrensing av talet på turar. Dette kan til dømes vere aktuelt ved store vedlikehaldstiltak. Dei som får slike opne løyve må sende inn rapport over talet på transportar, samt mål og føremål med transportane, til forvaltingssekretariatet så snart siste turen er unnagjort.

For alle helikopterløyve stillast det som vilkår at flygeruta skal følgje kortaste strekning mellom landingspunkta og at flyginga skal skje høgare enn 300 m over bakken. For nærare retningslinjer for visast det til Forvaltningsplan for SVR, kapittel 2.4 Motorferdsel.

3.5.2 Ferdsl og større arrangement

Søknadsrutinar for organisert ferdsl og større arrangement

Alle (privatpersonar, verksemdar, lag og organisasjonar, offentlege etatar) som har planar om søknadspliktig organisert ferdsl eller større arrangement i verneområda, skal sende søknad om dispensasjon til verneområdestyre for Setesdal vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane. Døme på slik søknadspliktig verksemd er mellom anna idrettsarrangement, jaktprøver, store telteirar, kjentmannsturar, skredøvingar og militærøvingar. Dersom det er naudsynt vil verneområdestyret vidaresende søknaden til kommunen. Dersom ein er i tvil om tiltaket er søknadspliktig så ta kontakt med forvaltingssekretariatet for ei nærare avklaring.

Søknaden skal innehalde desse punkta:

- Kven er søker?
- Beskriving av ferdselen/arrangementet
- Kva er formålet med ferdselen/arrangementet?
- Kor skal ferdselen/arrangementet gå føre seg?
- Kor mange skal delta?

Alle søknader skal innehalde eit kart kor rute og arrangementsstad er teikna inn.

Til alle søknader bør det leggest ved ei skriftleg uttale frå aktuelle grunneigarar eller opplysningar om at grunneigar har gjeve samtykke til arrangementet. Søkar er sjølv ansvarleg for å innhente naudsynt løyve frå grunneigar. Eit slik samtykke bør innhentast før søknaden sendast til forvaltingsstyresmakta.

Alle søknader bør sendast inn i god tid og helst tre veker før ferdselen/arrangementet er planlagd.

Sakshandsamingsrutinar for organisert ferdsl og større arrangement

Alle søknadar om organisert ferdsl eller større arrangement i verneområda må handsamast av forvaltingsstyresmakta etter verneføreskrifta. Dei aller fleste søknadane om organisert ferdsl eller større arrangement kan handsamast av verneområdeforvaltarane som delegasjonssaker. Unnataket er søknadar som blir oppfatta som kontroversielle eller har stort konfliktpotensial, som til dømes søknader om verksemd i trekk- og kalvingssoner eller søknader om turar og arrangement i villreinjakta. Slike søknadar må handsamast av arbeidsutvalet eller verneområdestyret. Heller ikkje søknadar som må handsamast etter §48 i naturmangfaldlova kan delegerast til verneområdeforvaltar.

3.5.3 Byggesaker

Søknadsrutinar i byggesaker

Alle (privatpersonar, verksemdar, lag og organisasjonar, offentlege etatar) som har planar om søknadspliktige byggetiltak i verneområda, skal sende søknad om dispensasjon til verneområdestyret og kommunen.

Normalt utvendig vedlikehald, som skifte av kledning, vindauge og anna som ikkje fører til endring av storleik og fasade, er tillate utan søknad. Som endring av fasade reknast til dømes, skifte til anna type kledning, anna type glas og dør, og anna taktekking. Slike tiltak reknast ikkje som vedlikehald, og er derfor søknadspliktig.

Søknaden skal innehalde desse punkta:

- namn på søkar, gards og bruksnummer.
- at det søkjast om dispensasjon frå verneføreskrifta.
- kort omtale av tiltaket.
- grunngjeving for tiltaket, omtale av behov for tiltaket.
- naudsynt dokumentasjon av tiltaket si verknad på verneverdiane.
- kva for transportmiddel som skal nyttast til transport av byggematerialar, og om lag kor mange transportar som er naudsynt.
- korleis transport og gjennomføring kan gjerast mest mogleg skånsamt.
- oversiktskart som viser plassering i landskapet.
- situasjonskart (ca. 1:1000) som viser plassering i terrenget.
- byggeteikningar over plan, snitt og fasade.
- bilde som viser bygningen sin plassering i terrenget, og bilde av eventuelle eksisterande bygningar på staden.

Dersom søknaden gjeld nybygg og store tilbygg i samband med landbruksdrift må det leggest ved følgjande dokumentasjon:

- At søkar er grunneigar eller rettighetshavar.
- At bygget er ein del av ei viktig driftsform ved bruket. Denne driftsforma må inngå som ein viktig del av driftsgrunnlaget for bruket.
- Størrelsen på eigedommen. Retningsgjevande er ein størrelse på 3000 dekar. Mindre eigedommar kan vurderast om talet på beitedyr er stort eller andre sider ved drifta gjer det naudsynt.
- At avstanden frå veg eller anna eigna husvære på eigedommen er så stor at bygningen vil medføre ei monneleg letting av drifta. Retningsgjevande er ein avstand på om lag 3 km eller 1 times gange.

Ein tilrår alle søkarar å ha eit avklaringsmøte med forvaltingssekretariatet, så tidleg som råd i prosessen, før full søknad og byggeteikningar blir laga.

I saker kor søkar ikkje eig grunnen kor bygget skal stå, er søkar sjølv ansvarleg for å innhente naudsynt løyve frå grunneigar. Eit slik samtykke bør innhentast før søknaden sendast til forvaltingsstyresmakta og leggest ved søknaden.

Alle søknadar bør sendast inn i god tid og seinast fire veker før neste møte i verneområdestyret eller arbeidsutvalet. Etter at søknaden er motteken av verneområdestyret, blir det sendt eit førebels svar til søkar dersom saka ikkje kan handsamast innan av fire veker.

Sakshandsamingsrutinar i byggesaker

Alle byggjesøknader skal både handsamast av verneområdestyret etter verneforskrifta og kommunen etter plan- og bygningslova. Søknaden skal normalt handsamast etter det strengaste regelverket først. Dette inneber som regel at saka først skal handsamast av verneområdestyret etter verneforskrifta, så av kommunen etter plan- og bygningslova. I byggesaker i landskapsvernområde vil plan- og bygningslova kunne ha strengare krav til både dispensasjon og sjølv utforminga av bygga. I slike tilfelle vil det vere naturleg at kommunen handsamar saka først, etter samtykke frå

verneområdestyret. Verneområdestyret og kommunen skal i alle høve samordne si sakshandsaming, slik at den samla sakshandsamingstida ikkje blir lenger enn naudsynt.

Kommunen sender søknadar om byggetiltak til villreinnemnda og fylkeskommunen for uttale.

Ved bygging av hytter og anna verksemd utanfor verneområda som kan ha negativ innverknad på verneverdiane i verneområda, skal omsynet til desse verneverdiane tilleggast vekt ved avgjerda om dispensasjon bør gjevast og ved fastsetting av vilkår (jfr. Naturmangfaldslova §49).

3.5.4 Informasjon om vedtak fatta av verneområdestyret

Forvaltingssekretariatet skal sende brev eller e-post til søker så snart godkjent møteprotokoll frå verneområdestyret eller arbeidsutvalet ligg føre. Desse breva skal innehalde vedtak, saksutgreiing og eventuelle løyver, samt utdrag frå møteprotokollen. I delegasjonssaker skal forvaltingssekretariatet sende brev eller e-post til søker så snart vedtaket er fatta. Desse breva skal innehalde vedtak og saksutgreiing, samt eventuelle løyver.

Kopi skal sendast til Miljødirektoratet, aktuell fylkesmann, postmottaket og sakshandsamar i kommunen.

Kopi av vedtak skal og så langt som råd sendast til aktuelle grunneigarar og andre relevante partar i saka.

Forvaltingssekretariatet skal registrere alle aktuelle vedtak i Miljøvedtaksregisteret, (www.miljovedtak.no) innan tre virkedagar etter at søker er underretta om vedtaket.

Alle innkallingar til møter i verneområdestyret og arbeidsutvalet med tilhørande saksutgreiingar skal leggast ut på verneområdestyret si nettside www.svr.no så snart dei er sendt ut til styremedlemmane.

Protokoll med vedtak frå møter i verneområdestyret og arbeidsutvalet skal leggast ut på verneområdestyret si nettside www.svr.no så snart dei er sendt ut til styremedlemmane.

Alle vedtak og saksutgreiingar i delegasjonssaker bør òg fortløpande leggast ut på nettsida.

3.5.5 Klagesaker

Alle enkeltvedtak som er fatta av verneområdestyret, arbeidsutvalet eller verneområdeforvaltarane kan påklagast til Miljødirektoratet. Alle enkeltvedtak kan påklagast av ein part eller annan med rettsleg klageinteresse i saken. Klagefristen er tre veker frå det tidspunkt vedtaket er komme fram til vedkommande part, jfr forvaltningslovas §29 første ledd. Det er nok at klaga er postlagd innan denne fristen. Dersom det blir klaga så seint at det kan vere tvil om det er klaga i rett tid, må det opplysast når brevet kom fram. Alle partar med klagerett har rett til innsyn i dokumenta i saka.

Klaga må vere skriftleg og skal sendast til SVR, postboks 24, 4748 Rysstad eller som e-post til post@svr.no I klaga må det opplysast kva for eit vedtak det blir klaga på. Den bør òg innehalde ei grunngjeving for klaga.

Alle klagesaker blir handsama på nytt av arbeidsutvalet eller verneområdestyret. Etter ei ny vurdering kan forvaltingsstyresmakta gje klagar heilt eller delvis medhald i klaga og fatte eit nytt vedtak i saka. Dette nye vedtaket kan òg påklagast. Forvaltingsstyresmakta kan også oppretthalde sitt

opphavlege vedtak. I slike høve vil klaga bli vidaresendt til Miljødirektoratet for endeleg avgjerd. Miljødirektoratet sitt vedtak i klagesaker er endeleg og kan ikkje påklagast.

4 Tilrettelegging, informasjon, skjøtsel og oppsyn

4.1 Tilrettelegging og informasjon

Verneområdestyret har som overordna strategi at ein skal legge til rette for at dei mindre sårbare delane av verneområda kan utnyttast som ein ressurs for turisme og reiseliv innanfor rammene av verneformålet.

Det har vore foreslått å sette opp eit fugletårn ved Lislevatn naturreservat. Dette kan være aktuelt viss det er av interesse for publikum generelt og ornitologiske foreiningar lokalt. Eit anna forslag har vore å sette opp ein bålplass ved Lislevatn, der det kan være ein del besøk frå fiskarar. Slik kan ein kanalisere besøkande og hindre at større deler av verneområda blir påverka. Begge desse installasjonane må bli plassert etter ønske og avtale med grunneiger viss det skulle bli aktuelt.

Det er ønskeleg å stenge av parkeringsplassen ved Breidvatn og heller utvide parkeringsplassen på veg opp til Galten i Hovden landskapsvernområde. Her har det vært ein aukande trafikk av turistar og ein ønskjer at dette kan ha ein kanalisierende effekt.

I 2016 kjem nye informasjonsskilt i Hovden landskapsvernområde og Vidmyr naturreservat som fortel om verneverdiar, kulturminner, kva som er mogleg å gjere innanfor verneområdet og om jakt. Med eit ønske om å følgje den digitale utviklinga har det vorte diskutert om å sette om solcelleskilt langs dei mest aktuelle turstiane.

Verneområdestyret for SVR vil utarbeide ein besøksstrategi og informasjonsplan for Hovden. Bakgrunnen er at Hovden er ein av dei sentrale innfallspørtane til verneområda. I tillegg er besøksstrategiar no eit nasjonalt satsingsområde.

4.2 Skjøtsel

For Vidmyr naturreservat er det utarbeida ein skjøtelsplan for slåttemarkene innanfor verneområdet. Denne skjøtelsplanen skildrar korleis ein kan restaurere gamle slåtteteigar og eit skjøtelsprogram som kan brukast for å restaurere slåtteareal på Vidmyr, med overvaking og bevaringsmål. Utveljinga av desse områda er basert på vegetasjonskartlegging. I 2014 blei praksisen av skjøtelsarbeidet satt i gong, der fem mål blei slege med to-hjuls traktor og fem nye mål blei slege i 2015. I 2016 skal desse ti måla bli slege igjen.

Det er foreløpig ikkje utarbeide skjøtelsplan for Vidmyr naturreservat eller Hovden landskapsvernområde.

4.3 Oppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) er miljøforvaltninga sitt operative feltorgan og utøvande mynde etter lov om statleg naturoppsyn av 21. juni 1996. Lova gir SNO-personell mynde og ansvar for oppsyn etter naturmangfaldlova, friluftsløva, motorferdslelova, kulturminnelova, viltlova, laks- og innlandsfisklova, småbåtlova og deler av forureiningslova i hele landet, både på offentlig og privat

grunn. Oppsynsoppgåva rettar seg både mot tilsyn og overvaking av naturtilstanden og tilsyn med menneskets åtfærd i naturen i forhold til gjeldande regelverk.

I tillegg til reine kontrolloppgåver er også vegleiing og informasjon om regelverket og bruken av verneområda en del av naturoppsynets verksemd. På bestilling frå verneområdestyre kan naturoppsynet drive skjøtsel, tilrettelegging, registrering og dokumentasjon og overvaking.

Det er ein SNO stilling som er tilknytt verneområda. Denne er lokalisert på Hovden i Aust-Agder.

Agder politidistrikt har sitt geografiske ansvarsområde innanfor verneområda, og inngår i det totale naturoppsynet. Agder politidistrikt har og ansvaret for etterforsking og påtale av meldte lovbrøt/brøt på verneføresegnene.

Prioritering av oppgåver i samband med skjøtsel, tilrettelegging, registrering og dokumentasjon, blir gjort på årlege møte mellom SNO og forvaltingsstyresmakta i samband med bestillingsdialogen. Forvaltingsstyresmakta har også eit nært samarbeid med SNO når det gjeld gjennomføringa av årlege arrangement.

5 Litteratur

Aune, S. & Svallheim, E. (2012) Bioforsk Rapport vol. 7 nr. 138.

Fylkesmannen i Aust-Agder (2006) *Hovden landskapsvernområde, Vidmyr- og Lislevatn naturreservater - Bykle kommune i Aust-Agder*. Arendal: Fylkesmannen i Aust-Agder.

Fylkesmannen i Aust-Agder (2012) *Skjøtselsplan for Vidmyr naturreservat , Bykle kommune, Aust-Agder fylke*.

Miljødirektoratet (2016) *Våtmarker*. Tilgjengelig frå:

<http://www.miljostatus.no/tema/naturmangfold/vatmarker/> (Henta: 12.02.2016).

Miljødirektoratet og Riksantikvaren (2015) *Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven*. Veileder M-420.

Bjåen, R. (2009) *Bli kjent med heiane*. Friluftsførlaget.

6 Vedlegg